

Orašje, kolovoz 2014.

Izborni program 2014. - 2018.

Posavina zna!

POSAVSKA STRANKA

UVOD

POSAVSKA STRANKA je politička stranka građana demokratskog usmjerenja koja promiče i zastupa razvojne interese Bosanske Posavine promičući njen identitet, regionalni karakter i samoodrživi razvoj svih njenih općina i naselja.

Polazeći od činjenice da Bosanska Posavina i njeni građani nisu adekvatno tretirani i zastupljeni u okvirima države BiH, ali i na razini etničke zajednice, mi iz Posavske stranke svojim programom građanima naše županije nudimo rješenja i viziju koji će našoj županiji i svim njenim građanima vratiti dostojanstvo i učiniti život boljim i kvalitetnijim.

Vlast u Županiji Posavskoj potrošila je previše vremena i nema pravo svojim indolentnim ponašanjem stanovništvo naše županije gurati dalje u propast. Središta političke moći koja na ovaj ili onaj način upravljaju sudbinom žitelja Posavine su smještena izvan Bosanske Posavine i kao takvi ne vode dovoljno računa o Bosanskoj Posavini niti na zadovoljavajući način naše stanovništvo uključuju u društvene tokove. Isto tako razina standarda koju stanovnici Posavine imaju svakako je neprimjerena općem bogatstvu posavskog čovjeka, jer nebrigom i lošim gospodarenjem vladajućih struktura naš zavičaj je doveden do najnižih grana, čime smo mi iz Posavske stranke posebno nezadovoljni i u svojem programu nudimo rješenja koja će revitalizirati Županiju Posavsku i njenim građanima vratiti dostojanstvo kakvo i zaslužuju.

Bez obzira što je program Posavske stranke koncipiran za razinu Županije Posavske u svojim dijelovima pruža osnovu koja je primjenjiva na prostor cijele regije Bosanske Posavine.

Ovaj program izradio je stranački tim koji svojim kvalifikacijama i iskustvom obećavaju svekoliki boljitak stanovništva naše županije, ali i boljitak ukupnom razvoju regije.

Program je podijeljen na nekoliko cjelina što ga čini preglednijim, jezgrovitijim i jasnijim kako za razumijevanje tako i za praktičnu primjenu i intuitivno korištenje.

Politička dimenzija programa čini posebnu cjelinu i sa stanovišta politike govori o promašajima politike stranaka koje gotovo 20-tak godina neuspješno vladaju ne samo regijom nego i državom u cjelini. Posavska stranka u svom programu predlaže strateške političke mjere i ciljeve kojima će na političkoj razini žiteljima Posavine ponuditi političku opciju koja će istinski zastupati interese Posavine i Posavaca.

Gospodarstveni program je svakako najvažnija cjelina u programu Posavske stranke jer samoodrživost temeljena na gospodarskom razvoju Posavine ključni je čimbenik naše opstojnosti i prosperiteta. Poljoprivreda kao glavna gospodarska grana u Posavini svakako zauzima prioritetno mjesto. Većinsko stanovništvo Posavine je ruralno i kao takvo mora imati prioritet kada se postavljaju ciljevi gospodarskog razvoja ŽP i Posavine kao regije. Neprimjerena poljoprivredna politika dovela je posavsko selo na najnižu razinu u posljednjih 50 godina. Unatoč suvremenim tehnologijama i naprednoj tehnici poljoprivredna proizvodnja na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima gotovo je zamrla i svakim danom sve je više obitelji koje odustaju od svoje temeljne djelatnosti i svoju egzistenciju traže u drugim gospodarskim granama. Potražnja novih poslova često rezultira odlaskom u druge zemlje što u konačnici rezultira nepovoljnim demografskim tokovima. Broj stanovništva u svim općinama Županije Posavske je vidno smanjen. Pogotovo je značajan odliv radne snage koja je temelj cjelokupnog razvoja županije.

Cjelovit program stranke prikazan u drugim poglavljima koja slijede, ističemo socijalni program i brigu o čovjeku i obitelji kao temelju svakog društva.

1. POLITIČKI OSVRT NA STANJE U ŽUPANIJI POSAVSKOJ

Vrijeme globalne ekonomske krize već je iza nas, ali ne i u Bosni i Hercegovini. Naša vlast umjesto da nastoji i našu zemlju uvesti u tokove gospodarskog oporavka ona je i dalje preokupirana sama sobom. Umjesto da rješava goruće ekonomske i socijalne probleme vlasti u cijeloj BiH pa tako i u Županiji Posavskoj kao krajnji cilj sebi su zacrtali kako ostati na vlasti, pri tomu ne birajući sredstva kako do tog cilja doći.

Na ruku im ide još uvijek nepotpuno riješen jednakopravan položaj naroda i građana na prostoru cijele države za koji su uostalom oni sami najveći krivci jer nisu smogli snage i volje da isti uz pomoć međunarodne zajednice riješe na zadovoljstvo svih naroda i građana ove zemlje.

U nastavku teksta donosimo citat iz našeg izbornog programa od prije 4 godine koji glasi: *„Ovih dana sa svih medija velike vođe tzv „stožernih“ stranaka poručuju da će ako im još ovaj put poklonite svoj glas i ukažete povjerenje riješiti, uglavnom, upravo taj problem, Ustavnu jednakopravnost, a onda će sve biti idealno.“*

Kao što se vidi potrošene su 4 godine isprazne priče. Aktualna vlast po tom pitanju nije učinila ništa. Sa istom ispraznom pričom isti idu i u ove izbore. Dakako, ponovo isprazna retorika jer ljudi odgovorni za ovakvo stanje ne mogu biti dio rješenja, jer su oni sami problem i sposobni su jedino generirati nove probleme.

Mi iz **Posavske stranke** im ne vjerujemo jer su nepovratno potrošili 19 godina mira, a da se nisu makli s mjesta. Nisu riješili niti jedan zajednički problem čime su sve građane u BiH doveli u neravnopravan položaj u odnosu na zemlje u okruženju za kojima sve više i više zaostajemo. A da se ne govori o razvijenim zemljama Zapada.

Posavska stranka, u svom programu ima viziju kako riješiti i taj za nas krucijalni i životno bitan problem jedne zemlje kao što je Ustavno uređenje koje će svim narodima i građanima jamčiti potpunu jednakopravnost, te smo rukovodeći se tom idejom u svoj program ugradili naše viđenje rješenja Ustavne krize u BiH.

Uvažavajući činjenicu da kandidiramo svoju listu samo na razini Županije Posavske ovaj Izborni Program odgovara na pitanja kako mi vidimo Županiju Posavsku u

naredne četiri godine. Naglašavamo da smo najvjerojatnije jedina stranka koja ima urađen Izborni program koji se izravno odnosi na Županiju Posavsku.

Svi ili barem većina ostalih ima programe svojih središnjica koji se skoro i ne dotiču problematike života u našoj Županiji nego se bave „višom“ politikom koja nema razumijevanja za probleme posavskog čovjeka i kojima je Posavina na repu svih događaja i interesa.

Posavska stranka ponovo ističe kako uzaludno čekamo da naše probleme riješe drugi zato smatramo da je politika „prethodnog čišćenja pred svojim vratima“ jedina ispravna, jer naše probleme ćemo najbolje riješiti mi sami.

Mi želimo Županiju Posavsku (kao i cijelu BiH) kao prostor sigurnosti, solidarnosti, samoodrživog razvoja i sveopćeg prosperiteta. Prostor u kome se rado ostaje živjeti i raditi, a ne prostor sa kojega nestajemo.

Dosadašnja vlast, u proteklom četverogodišnjem mandatu, u našoj županiji, koja je uglavnom predstavljena službeno kroz kadrove dva HDZ BiH i krajnje diskutabilno kroz kadrove SDA, vodi Županiju Posavsku mimo važećeg Ustava Županije Posavske. Naime, u izvršnoj vlasti ŽP sukladno nacionalnoj zastupljenosti naroda u Županiji Posavskoj trebali bi u vlasti participirati svi narodi sukladno tom omjeru. Ali se ta odredba ne poštuje tako da pripadnici bošnjačke nacionalnosti uopće nisu zastupljeni u Vladi ŽP.

Ako vlast ne vodi računa o Ustavu kao temeljnom dokumentu na kojem počiva naša Županija onda ne čude tako loši rezultati iste.

Teško je danas ne oteti se dojmu da je sadašnja vlast griješila jer njene greške ne izgledaju kao puke greške nego kao očite namjere i stil vladanja. To je vlast koja se služila i služi svim metodama i beskrupuloznim pojedincima da ostvare isključivo OSOBNE, a ne kako se stalno pozivaju nacionalne interese. Ako analiziramo samo zadnjih osam godine ove vlasti vidjet ćemo da ista vrvi korupcijskim aferama, pogodovanju podobnim i eliminiranju (politički) nepodobnih, korištenju isključivo stranačkih kriterija umjesto kriterija sposobnosti i kompetentnosti, bahatost moćnih uz konstantno bogaćenje nedodirljivih, a korumpiranih na račun siromašnih, nemoćnih i nepodobnih.

Korupcija i njeni nositelji glavna su prepreka razvitku naše Županije. Ona današnjoj vlasti nije zlo protiv koje se treba boriti nego joj predstavlja stil života i recept za sve društvene odnose iz kojih današnja birokracija izvlači dobit ne mareći zbog nepovratne štete koju korupcija pričinjava društvu.

Pravilo ove vlasti je funkcioniranje na sprječavanju javne kritike pritiscima na pojedince, javne institucije i civilno društvo. U vrijeme kada veliki broj mladih ljudi nakon završenog srednjoškolskog obrazovanja trajno napušta ove prostore tražeći bolje uvjete života i rada, ova vlast nije učinila dovoljno da se mladim ljudima stvori perspektiva za život, osiguravajući im elementarno pravo. Pravo na rad.

Za drugačiju politiku, politiku otvorenosti potrebni su časni, pošteni i sposobni ljudi. Osobe koje su se dokazale u svojim strukama, a istovremeno nisu imale šansu da kroz institucije vlasti služe narodu i građanima. Vođena ovim idealima Posavska stranka je spremna na dobrobit naših građana u suradnji sa drugim političkim strankama preuzeti odgovornost u osiguranju boljeg i kvalitetnijeg života.

Decentralizacija države i društva i razvoj lokalne samouprave je imperativ Posavske stranke. O istom čitavo vrijeme govore i političari iz dosadašnjih vladajućih stranaka. Međutim, provedbu njihovih, sada možemo već reći fraza, sprečavaju njihove političke središnjice koje imaju svoje programe i koji se na lokalnoj razini provode po „nalogu odozgo“. Posavska stranka nema taj problem. Naša Posavska stranka odgovara jedino narodu i građanima Županije Posavske i Bosanske Posavine u cjelini i zato s ponosom građanima naše Županije predstavljamo svoj IZBORNI PROGRAM za period 2014.-2018 . godina.

2. BOSNA I HERCEGOVINA - PRAVEDNA I FUNKCIONALNA DRŽAVA

Suočeni smo s činjenicom da je Bosna i Hercegovina i njezino društvo u stanju trajne krize i da se stanje, i pored značajnog angažiranja međunarodne zajednice, ne mijenja ili se mijenja jako sporo. Bitne odredbe Mirovnog sporazuma koje se odnose na temeljna ljudska prava nisu realizirane. Najbolniji su problemi raseljenih, izbjeglih i prognanih zbog politike vlasti koja svojom opstrukcijom ne stvara uvjete za povratak u njihova ranija prebivališta, zapošljavanje i skladno rješenje međunacionalnih odnosa.

Političke elite, koristeći se nacionalističkom retorikom ugroženosti "nas" od "njih" i skretanjem pozornosti s pravih problema ovoga društva na dnevno političke i iracionalne probleme dodatno otežavaju situaciju u kojoj se nalazimo ne pridonoseći iznalaženju trajnih i kvalitetnih rješenja u interesu svih građana ove zemlje. Korupcija, kriminal, nezakonito stjecanje bogatstva i pravna nesigurnost su doveli do takvih socijalnih raslojavanja, da ogroman broj obitelji živi u siromaštvu i na rubu egzistencije.

Tome pogoduje nefunkcionalna državna organizacija, nedostatak jedinstvenog tržišta roba, kapitala i radne snage i nedostatak jasne vizije i strategija za budućnost. Posljedica ovakvog stanja je i marginalizacija velikog broja građana, naročito mladih koji nemaju iste šanse i odlaze iz zemlje jer u njoj ne vide perspektivu, a neki su upuštaju i u nasilje.

Bosna i Hercegovina je, sa sadašnjim državnim uređenjem koje ne postoji nigdje u svijetu, potpuno nefunkcionalna, bilo da se radi o unutrašnjoj teritorijalnoj organizaciji, razinama vlasti ili državnoj administraciji. Državni aparat u Bosni i Hercegovini ne odgovara potrebama ove zemlje i njenih građana, prevelik je, nedjelotvoran i preskup. Nedovoljno ili nejasno definirane nadležnosti pojedinih razina vlasti kočnica su izgradnje države. Postojeći sustavi Agencije za državnu službu nisu osigurali prijem u državnu službu bez miješanja političara, dovoljnu kvalificiranost zaposlenih u državnoj upravi, njihovu političku nepristranost i nekorumpiranost.

Neprihvatljivo je da se političari izvan legalnih institucija vlasti, a u njihovo ime bave ključnim reformskim pitanjima države i društva. Tako su sami sebe instalirali u političku oligarhiju koja prosuđuje o budućnosti zemlje, a da za istu tu budućnost nisu

odgovorni. Takav način funkcioniranja za Posavsku stranku je apsolutno neprihvatljiv. Odgovornost za reforme nije imperativ sadašnje izabrane izvršne, zakonodavne i sudske vlasti. Oni imaju legitimitet za odluke o reformama i legalne instrumente za njihovo provođenje. U raspravu o ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine, pored parlamenata, uključiti stručne, znanstvene i druge relevantne institucije, te nevladin sektor čija se riječ do sada nije dovoljno čula niti uvažavala.

Posavska stranka se zalaže za Bosnu i Hercegovinu kao visoko decentraliziranu demokratsku zemlju u kojoj će svi narodi i građani biti jednakopravni.

Posavska stranka smatra da se jednakopravnost naroda može i mora postići na razini države (jednaka prava za sve – na cijelom prostoru BiH). Svi konstitutivni narodi moraju biti jednakopravno zastupljeni u izvršnim segmentima vlasti (isti broj ministara i ostalih dužnosnika bez mogućnosti preglasavanja na nacionalnoj osnovi), a struktura uposlenih u javnim institucijama, kao i na rukovodećim funkcijama, mora odražavati nacionalnu strukturu sukladno popisu iz 1991. godine. Zakonodavno tijelo mora biti dvodomno sa zastupničkim parlamentom i domom naroda u kome će se također osigurati jednak broj zastupnika iz svih konstitutivnih naroda kao i odgovarajući broj mandata za pripadnike ostalih naroda i manjina.

Ovim načinom se gubi potreba za bilo kakvim nižim ekskluzivno nacionalnim teritorijalnim jedinicama (entiteti). Niže razine teritorijalnog uređenja bile bi regije (koje već tradicionalno u BiH postoje, a Bosanska Posavina je jedna od njih) i općine kao temeljne jedinice lokalne samouprave sa proširenim nadležnostima.

3. POSAVINA – REGIJA U UJEDINJENOJ EUROPI

Ujedinjena Europa teži da funkcionira kao zajednica regija i taj model regionalnog ustrojstva su već prihvatile (ili vrše intenzivne pripreme za njegovu primjenu) mnoge europske, ali i zemlje iz našeg najbližeg okruženja. Bosanska Posavina nema alternative, doli težiti Europskoj zajednici. Naravno da ulazak u Europu ne donosi automatski bogatstvo i prosperitet, već naprotiv zahtjeva određeni kodeks ponašanja u svim segmentima jednog društva. Okvir koji nudi Europa nije dovoljno samo deklarativno prihvatiti, već ga treba zakonski regulirati i sprovesti u stvarnost. Kako bi BiH, a time i Posavina pristupili Europskoj obitelji, potrebno je da svi građani budu spremni i motivirani, a to se može samo odgovornim radom svih institucija i organa vlasti u državi kao i svesrdnim zalaganjem svekolikog građanstva. Naravno, nositelji vlasti uz iskazanu volju moraju stvoriti sve uvjete za nesputano funkcioniranje ovoga procesa.

Bosanska Posavina, kao povijesna, zemljopisna, kulturna, tradicijska i gospodarska regija u Bosni i Hercegovini, nekada sinonim bogatstva, danas osiromašena sve više zaostaje u razvoju.

Uzrok tome je prvenstveno u administrativnoj razbijenosti u neprirodna, etnička i nefunkcionalna područja (dva entiteta i Brčko distrikt) kao i nesposobna, bezidejna i korumpirana vlast koja je obnašanje javnih funkcija podredila osobnim, a ne općim interesima. To je pridonijelo slabljenju nositelja gospodarskih djelatnosti na području regije, a dijelom i njihovom gašenju. Nastanak novih malih i srednjih poduzeća, kojima nisu stvoreni uvjeti za kvalitetno i uspješno poslovanje, još uvijek ne može nadoknaditi posljedice ovog procesa. Broj nezaposlenih, nemogućnosti otvaranja razvojnih perspektiva uvjetovao je odlazak pretežito mlađih stručnjaka u središta razvijenijih regija ili izvan zemlje, što dodatno slabi razvojne resurse Bosanske Posavine.

Ovakav razvoj kao i neke druge pojave omogućile su provođenje nepravedne i nemoralne privatizacije, jačanje kriminala i korupcije, legalizaciju nepravednih političkih i drugih privilegija, nepostojanje svrhovitog gospodarskog razvoja, što je imalo za posljedicu porast nezaposlenosti, pad društvenog standarda, nestanak srednjeg građanskog sloja i opće osiromašenje građana.

Ovakvom stanju dodatno je pogodovala nemogućnost Posavaca da odlučuju o strateškim ciljevima i interesima Bosanske Posavine jer su svi centri političke moći izmješteni izvan Bosanske Posavine i nisu imali dovoljno sluha za potrebe Posavaca. Riječ je o konceptu vladanja "velikih" "nacionalnih" stranaka kojima je osnovni cilj ostanak na vlasti po svaku cijenu ne vodeći dovoljno brige o područjima s "manjom izbornom bazom" i manjim političkim i ekonomskim interesima.

Sustav vezanosti zastupnika u entitetskim i državnom parlamentu stranačkim stegama ne omogućava vjerodostojno zastupanje interesa područja s kojeg su izabrani u postupcima donošenja odluka od značaja za položaj i razvoj sredine u kojoj su birani.

Sve mjere, poduzete temeljem različitih zakona i drugih propisa, nisu zaustavile trend regionalnog razvojnog raslojavanja kako u Federaciji BiH tako i u Republici Srpskoj. Štoviše, svi parametri ukazuju da se ono povećava. Očito je da sustav, njegove institucije i instrumenti ne daju zadovoljavajuće odgovore na otvorena pitanja razvoja i nazadovanja, periferizacije i marginalizacije.

Problemi neuravnoteženog regionalnog razvoja koji destabilizira sustav kao i standardi pristupanja europskim integracijama, zahtijevaju novi i drugačiji pristup i u odnosu na ova pitanja.

Polazeći od spoznaje da je regija povoljan teritorijalan okvir oblikovanja razvojne politike, a regionalna razvojna politika kojom se osigurava uravnoteženi razvitak cjelokupnog državnog područja bitan element prevladavanja zaostajanja Bosanske Posavine i drugih slabo razvijenih područja, Posavska stranka ističe:

3.1. Značenje regionalizacije i regionalne razvojne politike

Regija je optimalna teritorijalna razina na kojoj se konzistentnije uspostavljaju zakonitosti razvitka i uočavaju interakcije i gdje se lakše uspostavlja zajedništvo koje se na višim razinama uopćava, a na nižim gubi. S toga se teritorijalnog okvira omogućava održavanje razvojne ravnoteže i uspješnost kontakata općih i pojedinačnih interesa. Regionalni okvir je prikladna forma za uspješno povezivanje društvenoga, gospodarskog i prostornog planiranja, te odgovarajući planski i razvojni okvir za javne službe u području obrazovanja, sporta, prometa, zapošljavanja i dr.

Brojna znanstvena istraživanja i praksa razvijenih fleksibilnih gospodarstava potvrđuju da je korištenje regionalnih razvojnih resursa valjana osnovica nacionalnih strategija razvoja, rasta zaposlenosti i blagostanja.

Bosna i Hercegovina je mala zemlja što zahtijeva mobilizaciju svih njenih resursa s ciljem postizanja nacionalne konkurentnosti i blagostanja u zemlji. U tom sklopu neophodno je omogućiti razvoj svih regija te smanjiti regionalnu neuravnoteženost. Uloga regionalne razvojne politike je u tome da omogući svim regijama da ostvare svoj potencijal i iskoriste mogućnosti za svoj održiv razvoj. Bosna i Hercegovina dužna je skrbiti o ravnomjernom razvitku svih svojih područja te pomagati razvitak manje razvijenih područja.

Regionalizacija stimulira ekonomski razvoj čineći regionalne vlasti odgovornima za stvaranje odgovarajuće poduzetničke klime za pokretanje novih poslova u regiji i porast nedostajućih financijskih sredstava namijenjenih razvoju. Regionalizacija pridonosi većoj ekonomskoj učinkovitosti na način koji odražava želje lokalnog stanovništva njihovim uključivanjem u mehanizam pripreme i provedbe razvojnih programa te jačanjem duha suradnje u tom procesu.

Regionalizacija revitalizira gospodarski i kulturalni život regije i time sprječava odliv intelektualne elite u veće centre i druge razvijenije sredine.

Upravo stoga regionalizacija je proces promoviran, potican i podržavan od strane europskih institucija koje vode proces europske integracije, dio je strategije pristupanja Europskoj uniji odnosno pretpostavka korištenja njezinih sredstava koncentriranih u njezinim fondovima.

3.2. Značenje procesa decentralizacije

Lokalna i regionalna samouprava bolje razumije potrebe ljudi od centralizirane države. Stoga se sukladno načelu supsidijarnosti kao jednom od temeljnih načela konstituiranja nove Europe, obavljanje određenih poslova povjerava onoj najnižoj razini vlasti najbližoj građanima koja je to u stanju djelotvorno i ekonomično izvršavati, odnosno gdje će se raspoloživi resursi koristiti najučinkovitije i najekonomičnije te najbolje upravljati javnim službama na dobrobit građana. Ovo načelo temeljni je pokretački motiv i u procesu regionalizacije.

Decentralizirano upravljanje promovira sudjelovanje građana u upravljanju, bolje prepoznaje njihove potrebe i u stanju je bolje pronaći njima prihvatljiva rješenja, u mogućnosti je prilagoditi njihovo zadovoljenje prema lokalnim uvjetima i djelotvornije je u obavljanju službi kojima se te potrebe zadovoljavaju.

Decentralizacija se osobito nameće i kao cilj i kao sredstvo razvojne, a posebno regionalne razvojne politike. Tempo decentralizacije ovisi o razini razvijenosti i sposobnosti pojedinih područja da barem djelomično preuzmu upravljanje svojim razvojem .

3.3. Razvoj regionalne samouprave

Mogućnost, ali i uspjeh decentralizacije odnosno prijenosa nadležnosti na nižu razinu ovisi o sposobnosti jedinica te razine da djelotvorno izvršavaju povjerena ovlaštenja, prvenstveno ovisi o fiskalnom kapacitetu tih jedinica, te o raspoloživim ljudskim i materijalnim resursima.

Postojeće administrativne granice u Bosni i Hercegovini neprirodne su i nefunkcionalne, nastale kao rezultat ratnih djelovanja političkih podjela. Kao takve nedostatan su osposobljene za preuzimanje značajnijih decentraliziranih ovlaštenja i stoga bez mogućnosti vođenja razvojne politike koja zahtijeva regionalni obuhvat.

Posavska stranka se zalaže za novi regionalni ustroj Bosne i Hercegovine koji će odgovoriti gore naznačenim potrebama.

Regije trebaju predstavljati jedinice regionalne samouprave, a pravo na samoupravu ostvarivati preko područnih predstavničkih tijela koja su sastavljena od članova izabranih na slobodnim i tajnim izborima na temelju neposrednog, jednakog i općeg biračkog prava. Područje regije treba odrediti posebnim zakonom na temelju gospodarskih, populacijskih, zemljopisnih, prometnih, tradicijskih i kulturnih kriterija. One trebaju obavljati poslove od regionalnog značaja što se odnosi na: školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvitak, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvitak mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

Općine i gradovi su jedinice lokalne samouprave. Njihovo se područje određuje zakonom. Organiziraju se na istim načelima bez posebnog statusa. Obavljaju

poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana: uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, briga o djeci, socijalna skrb, primarna zdravstvena zaštita, odgoj i osnovno obrazovanje, kultura, tjelesna kultura, sport, zaštita potrošača, zaštita i unapređivanje prirodnog okoliša, protupožarna i civilna zaštita.

Jedinice regionalne i lokalne samouprave imaju pravo, u okviru zakona, svojim statutima samostalno urediti unutarnje ustrojstvo i djelokrug svojih tijela.

Jedinice regionalne i lokalne samouprave imaju pravo na vlastite prihode kojima slobodno raspolažu u obavljanju poslova iz svog djelokruga.

Sarajevo je glavni grad Bosne i Hercegovine, a područje i status glavnog grada treba urediti posebnim zakonom.

Odgovornost države je stvoriti stimulatívne uvjete te odgovarajući okvir za uravnotežen regionalni razvoj. S druge strane, tijela regionalne i lokalne samouprave moraju sama preuzeti inicijativu i odgovornost za vlastiti razvoj i postati aktivni partneri u oblikovanju strategije i politike regionalnog razvoja. Tek regionalno povezivanje omogućava iskorištavanje svih potencijala koje Bosanska Posavina ima, a na koje nema dovoljno utjecaja.

Zamjena državnog centralizma regionalnim također je neprihvatljiva. Demokratski izabrana tijela trebaju osigurati razvoj i afirmaciju svih dijelova svoga područja. Sjedišta regionalnih institucija bili bi gradovi s područja regije prema vlastitim usporednim prednostima.

Regionalna samouprava treba biti oslonac lokalnoj samoupravi osobito u oblikovanju i ostvarivanju strategije i politike razvoja, a primjenom načela supsidijarnosti preuzimati samo one lokalne poslove koji nadilaze mogućnosti i kapacitete tih jedinica. Regionalna samouprava treba poticati i podupirati oblike suradnje jedinica lokalne samouprave te njihove zajedničke poduhvate u obavljanju javnih službi i zadovoljavanju razvojnih i drugih potreba.

Regionalna upravna tijela moraju biti racionalno ustrojena, stručno osposobljena, suvremeno opremljena i djelotvorna u izvršavanju povjerenih im zadaća.

4. STVARANJE POSAVSKOG IDENTITETA

POSAVSKA STRANKA ima stajališta da je POSAVINA kao teritorija dovoljno velika da opstane kao samostalna jedinica unutar Bosne i Hercegovine, a u isto vrijeme sasvim mala da bi nekome zasmetala u geopolitičkom smislu. Svako „prisvajanje“ Posavine od bilo koje strane je štetno za sve njene građane (Hrvate, Bošnjake i Srbe). Iz svih ovih razloga, a i povijesnih iskustava, Posavina treba da bude primjer svima u regiji i to u domeni: ekonomije, suživota, kulture, otvorenosti, edukacije, europskog duha i svega onoga što krase najmodernija društva u svijetu.

Dakle, POSAVSKA STRANKA vidi razvijanje posavskog identiteta kod svih stanovnika Posavine kao preduvjet prosperiteta Bosanske Posavine kao regije i postavlja ga kao jedan od glavnih ciljeva POSAVSKE STRANKE. Bez svjesnosti o pripadanju zajedničkom kulturnom, povijesnom, tradicijskom i gospodarskom prostoru, o upućenosti jednih na druge, o zajedničkim interesima i problemima iluzorno je govoriti o jednom kulturnom i ekonomskom razvoju Posavine. Na stotine sportskih klubova, udruga (kulturnih, sportskih, humanitarnih...), medija (novine, Internet portali...) u svome nazivu imaju imenicu *Posavina* ili pridjev *posavski*. Smatramo da taj duh Posavine i zavičajnog identiteta treba usmjeriti ka zajedničkom cilju, a na dobrobit svih stanovnika Posavine.

5. DIJASPORA (Povratak svih na svoje?)

Posavska stranka nije zadovoljna ostvarenim povratkom prognanih, raseljenih i izbjeglih Posavaca od uspostave mira do danas. Kao glavne razloge slabog povratka na ova područja vidimo opstrukciju lokalnih vlasti, nepravedan odnos međunarodnih institucija i donatora te, prije svega, realizaciju dogovorene politike etničkog čišćenja i stvaranja nacionalno "čistih" prostora. Minimalan povratak je samo jedan od dokaza i posljedica nakaradne i nazadne politike vladajućih stranaka u poslijeratnom razdoblju. Podatak da se svega 2-5%¹ prognanih vratilo u općine Bosanske Posavine dovoljno govori o razmjeru pogubnosti dosadašnje politike.

Posavska stranka se zalaže za pravo povratka svih prognanih i izbjeglih u svoje domove bez ikakva uvjetovanja. Pravo na povratak ne vidimo samo kao ispunjavanje obveza prema dodatku VII Daytonskoga mirovnog sporazuma, već kao temeljno ljudsko pravo i preduvjet za izgradnju stabilne i samoodržive BiH. Neponištivo je pravo svakoga pojedinca i obitelji slobodno odlučiti o mjestu življenja. Učiniti ćemo sve da se ni na koji način ne ograniči raspolaganje privatnom imovinom prognanika i izbjeglica. Preduvjet održiva povratka je pored obnove domova, osobna i imovinska sigurnost, razvoj gospodarstva i zapošljavanje, uspostava socijalnih službi, zdravstva i naobrazbe.

Moramo konstatirati da je dosadašnji odnos vladajućih struktura prema dijaspori bio najblaže rečeno, sramotan. Za vrijeme rata su vođene precizne evidencije o Posavcima u iseljeništvu, redovito su potraživani razni "ratni porezi", zabranjivan im dolazak odn. odlazak u slučaju neizmirenih "dugovanja"... Međutim, nakon rata oni su jednostavno zaboravljeni. Običe ih se samo pred izbore kada treba tražiti glasove i kada se prikuplja kakva "humanitarna" pomoć.

Smatramo da sa tim ljudima treba uspostaviti čvrste i redovite veze jer dijaspora Posavine je i njen veliki potencijal koji, pravilno usmjeren i koordiniran, može biti od velike obostrane koristi.

Ne živimo ni mi u zabludi da će doći do nekakvog masovnog povratka raseljenih lica jer prošlo je već dosta godina i mnogi su se već adaptirali u nove sredine, sagradili kuće, zaposlili se, školuju djecu... Činjenica je da generacije odrasle u Posavini muči

---

¹ Po evidenciji Katoličke crkve

nostalgija za rodnim krajem, ali mi u Posavskoj stranci smatrao da samo ekonomija može te ljude ponovno vratiti na njihov kućni prag i to na način da naša dijaspora bude glavna spona u trgovinskoj razmjeni razvijenih država i Posavine. Već danas imamo više generacija djece iz dijaspore koja su stručno obrazovana i spremna za poduzetništvo. Umjesto što rade za druge i njima stvaraju profit, a obzirom na svoja znanja i sposobnosti, dovoljno bi bilo da iskoriste povoljniju radnu snagu Posavine tako što će naše lokalne proizvode pokušati plasirati na tržište zapadnih zemalja. Ta ista djeca dijaspore već govore strane jezike, dobro poznaju zapadno tržište, kulturne odlike razvijenog zapada, informatički su obrazovani što u konačnici stvara preduvjete za puno lakše pronalaženje poslovnih partnera i svježeg kapitala... Ne mali broj Posavaca u inozemstvu je stekao i značajna financijska sredstva koja bi, uz stvaranje potrebnih preduvjeta, mogli ulagati u proizvodne kapacitete u Posavini. Sve je to jedan veliki potencijal koji treba znati iskoristiti, a od čega bi veliku korist imali svi stanovnici Posavine.

Smatramo da je dijaspora Posavine (s obzirom na iskustva stečena životom u EU) najспособnija da sagleda što je potrebno Posavini da postane jedna moderna i razvijena regija. Iz svih ovih razloga POSAVSKA STRANKA će se svim snagama truditi da u našoj Posavini bude što više predstavnika dijaspore.

Glavni ciljevi POSAVSKE STRANKE vezanih za dijasporu su:

- Utemeljenje Uprave za odnose s dijasporom pri Vladi Županije Posavske.
- Utemeljenje odjela za dijasporu;
- Uključivanje mladih dijaspore u gospodarska kretanja Posavine;
- Razmjena studenata između Posavine i dijaspore;
- Rad na spajanju prijatelja-stranaca Posavine i građana Posavine.

Također, smatramo jako bitnim da naši iseljenici, bez velike potrebe, ne rasprodaju zemlju koju imaju u rodnoj Posavini. Ako trenutno ne mogu ili ne žele graditi kuće neka grade vikendice. Bitno je da održe vezu sa rodnom grudom, a jednom će, oni (kada odu u mirovinu) ili njihova djeca, ponovno poželjeti živjeti u svom zavičaju, na svojoj djedovini.

6. GOSPODARSTVO

Posavska stranka je u svojoj Programskoj deklaraciji zapisala „da je razvoj gospodarstva (u državi) pretpostavka uklanjanja nagomilanih (društvenih) problema i podizanja razine kvaliteta življenja“. U isto vrijeme, svjesna je da gospodarski poredak mora biti neodvojivi dio socijalnog poretka. Oni čine temelj društva. Država, regija, kanton ili općina su razvijeni onoliko koliko su razvijene ove dvije komponente.

Sukladno tome, snagu gospodarstva jedne države ili njenog dijela definira snaga vlasti koja tim dijelom upravlja. Jednostavnije rečeno, **VLAST JE NOSITELJ UPRAVLJANJA RAZVOJEM DRUŠTVA**. Vlast ima mogućnost donošenja zakona i drugih propisa i ima instrumente da te zakone provede u djelo. Ona mora znati znanje, imati viziju što to najoptimalnije odgovara podneblju na kome obnaša vlast. Mora biti realna i strpljiva u ostvarivanju tih ciljeva, mora imati osjećaj za sve kategorije građana koji žive na tom prostoru i mora izbjegavati svaki vid diskriminacije, izolacionizma i isključivosti, bez obzira o kojem segmentu i obliku društva govorili.

Posavska stranka smatra da tzv. „naša vlast“, bez obzira u kojem periodu vladala i koji prefiks nosila, nije ispunila ni minimum svoje zadaće. Nije ostvarila gospodarski i socijalni napredak, već naprotiv svakim danom dodatno upropaštava ono što je stoljećima građeno u Bosni i Hercegovini.

Posavska stranka isto tako smatra da je „ta vlast“ imala dovoljno vremena, dovoljno povjerenja građana i dovoljno novca da povede Bosnu i Hercegovinu u „obećanu“ budućnost, u kojoj će se moći normalno živjeti od svoga rada i da to nije znala, nije mogla (iz subjektivnih razloga) i na koncu nije htjela da to uradi.

Zato treba upravljanje gospodarskim resursima (vlast) prepustiti drugima. Onima koji hoće, koji mogu i koji znaju kako stvoriti bolje sutra za sve naše građane, a ne samo za privilegirane poslušnike njihova režima.

Posavska županija, gospodarski i socijalno jedan je od najzaostalijih županija u Bosni i Hercegovini i za to isključivu krivicu snosi „ista“ vlast koja maćehinski upravlja ovom županijom već gotovo dvadeset godina. U isto vrijeme, naslijedila je srednje razvijenu, pa čak u nekim segmentima i vrlo dobru razvijenu regiju, u kojoj je bilo

povoljno i prestižno živjeti, i u kome su ljudi, zemlja i gospodarstvo imali visoku cijenu.

Istina, rat je iza sebe ostavio neupitne ožiljke, ali u 19 godina poraća vlast je morala revitalizirati posrnulo gospodarstvo u Posavini i do danas su ratni ožiljci morali biti, ako ne sanirani onda u znatnoj mjeri, ublaženi. Umjesto gospodarskog oporavka i razvoja društva „naša vlast“ je uništila i one gospodarske resurse koji su uspijevali opstajati čak i u ratnim uvjetima.

U toku njene vladavine, nestalo je na desetine velikih gospodarskih poduzeća koja su zapošljavala na tisuće radnika koji su u tim poduzećima nalazili izvor egzistencije i materijalne sigurnosti. Ti radnici su činili srednji sloj društva koji danas uopće ne postoji. Kriminalna privatizacija i smišljeno uništavanje gospodarstava u Županiji Posavskoj iznjedrili su s jedne strane nekoliko novopečenih bogataša i s druge strane ogroman broj neuposlenih i osiromašenih građana.

Rat ne može biti izgovor za nestanak svih ovih poduzeća. Pogotovo 19 proćerdanih godina poraća nemaju alibi koji bi opravdao kriminogeno upravljanje društvenim resursima koji su bili žila kucavica i zdravo tkivo posavskog gospodarstva.

Tako su nestali: „Strolit“, „Energoinvest“, „Vunteks“, „Borovo“, „Ratar“, „Novogradnja“, „Staklenici“, „Doteks“, Osnovne organizacije kooperanata, „Mehanika“, „Nova trgovina“, „Sava“, Burim, i mnoga druga poduzeća. Umjesto njih nastale su razno-razne institucije države koje su producirale i dan danas produciraju činovnički aparat koga nema više tko financirati.

Nadgradnja je nadvladala bazom i slom je neminovan. Gospodarski objekti koji danas funkcioniraju na području Posavskog kantona, nisu plod osmišljene gospodarske politike „naše“ vlasti, nego su uglavnom plod hrabrog ulaganja pojedinaca iz ovih krajeva, koji će neminovno slabiti, ukoliko „država“ ne prepozna u njima i nositelje gospodarskog razvoja Bosanske Posavine i pomogne im da naprave novi iskorak u njihovom jačanju.

Statistički podaci Federalnog zavoda za statistiku, dostupni zvanični pokazatelji Vlade županije Posavske, pa i pokazatelji neovisnih web portala govore u prilog činjenici da je ova vlast ostarjela, potrošena i zahrđala i nema drugog motiva osim

zadržati svoja radna mjesta po svaku cijenu, čime generira i produbljuje siromaštvo građana u Posavini što za posljedicu ima konstantno iseljavanje vitalne radne snage, ali i ukupnog stanovništva, iz naše sredine (jednako rečeno i prije 4 godine).

Na žalost, većina funkcionara i činovnika Posavske županije uvezalo je egzistenciju sa politikom i zato se tako grčevito bore da sa svakim izborima (p)ostave politički, gospodarski i socijalni status quo.

Posavska stranka je svjesna te činjenice, ima viziju kako treba mijenjati postojeću situaciju, otvorena je za sve pozitivne inicijative, ima osiguranu potporu naših ljudi s krupnim kapitalom koji su svoja gospodarska umijeća dokazala širom svijeta, a koji su (pr)otjerani jer nisu mislili isto kao njihova zvanična vlast. Nisu vidjeli perspektivu sa ovom vlašću Nisu imali kada čekati da oni stvore gospodarsku klimu za nova ulaganja ili jednostavno nisu im više vjerovali, jer se više vjeruje vlastitim očima nego li njihovim obećanjima.

Uz to, presudni momenti za odlazak domaćeg kapitala, ali ne i dolazak tzv. „stranog“ kapitala, je sigurno visok stupanj korupcije, kriminala i gospodarske nesigurnosti uzrokovane nemarom i neradom činovničkog aparata koji treba da bude u službi gospodarstva.

Posavska stranka je svjesna da kao mlada politička snaga mora dijeliti političku vlast s drugim „starijim“ političkim partijama i strankama koji rade i djeluju na prostoru Županije Posavske, te da će se morati boriti izvana i iznutra da nametne svoj gospodarski program kojeg će zatim prihvatiti i „zavedeni i uspavani“ građani ove županije koji su već izgubili vjeru da „svi nisu isti“, da se tu išta može uraditi, i da je perspektiva svima nama „bježanje“ u neke druge razvijene države EU, pa makar i u susjednu Republiku Hrvatsku.

Posavska stranka smatra da „bježanje“ od stvarnosti i svoje domovine ne rješava ni jedan vitalni problem Bosanskih Posavaca, te da se za ovaj predivni i još uvijek potencijalno bogati kraj Bosanske Posavine vrijedi boriti, sada političkim sredstvima, kao nekada oružjem, te nudi gospodarski program koji će sadržavati slijedeće osnovne komponente:

- tzv. „strani“ kapital ne smije štetiti domaćoj proizvodnji osim prirodne konkurentnosti utemeljene na zakonitostima tržišta, čime će se voditi računa o skrbi i zaštiti domaćih gospodarstvenih resursa i subjekata,
- eliminirati nepotrebnu proceduru osnivanja poduzeća u kojima se gospodarstvenici „zarobljavaju“ nepotrebnim činovničkim poslovima, gdje će se posebice voditi računa o eliminiranju birokratskih prepreka s naglaskom na antikorupcijske mjere,
- osigurati uvezani središnji ured s bazom podataka za sve gospodarstvenike sa prostora naše regije koji će u svakom momentu biti dostupan svim korisnicima,
- nositeljima razvoja, odrediti kratkoročne i dugoročne prioritete i na svaki način stati iza tih nositelja razvoja, ali im u isto vrijeme ne dozvoliti da beskrupulozno eksploatiraju radnu snagu koju će zapošljavati. Samo će zadovoljni radnici trajno ostajati u Bosanskoj Posavini. Samo će sretni i zadovoljne osobe rađati nova pokoljenja i širiti pozitivnu energiju prema onima koji su ova područja već napustili, ili da se vrate ili da privremeno ili trajno ulažu u razvitak njihove postojbine,
- spriječiti nekontrolirani rast činovničkog aparata i administracije u svim državnim institucijama koji je postao svrha sam sebi,
- osigurati na teritoriji svake općine prostor za industrijsku zonu (tamo gdje nema, a postojeće proširiti i urediti) i planski je opskrbljivati svim infrastrukturnim elementima (putevi, električna energija, telefonija, voda i ostalo) što je preduvjet dolaska tzv „stranog“ kapitala. Svakom potencijalnom gospodarstveniku mora se olakšati početni korak ka gospodarskoj samostalnosti.
- U najkraćem mogućem roku izvršiti privatizaciju neprivatiziranih gospodarskih subjekata, čime bi se stvorili uvjete za gašenje birokratskog truta „Agencije za privatizaciju“ koja već godinama služi sama sebi i koja nije polučila nikakve rezultate svojega rada niti je opravdala svrhu svojega postojanja. Posebice izvršiti pravednu privatizaciju „Staklenika“ Domaljevac, jer se njenom privatizacijom otvaraju neslućeni investicijski i razvojni projekti od ključnog značaja za cijeli rajon Bosanske Posavine što bi razvojnu šansu dalo i drugim društvenim gospodarskim cjelinama, a ne samo osnovnoj djelatnosti stakleničke proizvodnje,

- Osigurati da profunkcionira rad Gospodarske komore Županije Posavske, a ne samo da njeno postojanje zadovoljava formu koja živi samo u teoriji, te da rad gospodarske komore bude na usluzi cjelokupnom gospodarstvu ŽP, a ne samo usko stranačkim interesima i povlaštenoj kasti,
- Vršiti pritisak na sve razine vlasti da se po ubrzanoj proceduri grade putni pravci Šamac, odnosno Svilaj – Sarajevo i Orašje –Tuzla, jer bez komunikacijske infrastrukture nema konkurentnog gospodarskog razvoja,
- Rijeke Savu i Bosnu staviti u funkciju razvoja Bosanske Posavine, a ne da budu subjekti preko kojih se vrši kriminal svih vrsta i oblika.
- Gospodarstvo se mora uvezati tako da sve gospodarske grane djeluju uvezano kao jedna cjelina vodeći računa da djelatnosti kao što su obrtništvo, trgovina, i turizam čine nerazdvojnu cjelinu, jednako okrenutu zakonima konkurencije i tržišta, kao i nadgledanjem i pozitivnim usmjeravanjem države u onoj mjeri i onoliko koliko je to neminovno da se ostvare kratkoročni i dugoročni ciljevi,
- Na temelju raspoloživih, ljudskih, materijalnih i financijskih resursa, sačiniti kratkoročni i dugoročni program razvoja Županije Posavske i sustavno ga stimulirati (zakonodavno i financijski) da postane realan i ostvariv,

7. POLJOPRIVREDA

Poljoprivreda je gospodarska grana na koju Županija Posavska posebno mora biti osjetljiva. Budući da je stanovništvo u Županiji Posavskoj pretežito ruralno i da poljoprivredna proizvodnja treba biti nositelj razvoja ruralnog prostora. U Županiji Posavskoj se ta gospodarska grana mora staviti u prioritet.

Zapostavljanje poljoprivredne djelatnosti na razini BiH, a posebice u FBiH se u najvećoj mjeri odrazilo na gospodarstvo ŽP, na standard i uvjete života Posavaca. Loša agrarna politika ovu gospodarsku cjelinu dovela je na vrlo niske grane u proteklih nekoliko decenija. Kao rezultat takve politike danas imamo osiromašenog i do očaja dovedenog zemljoradnika. Nebriga o poljoprivredi je i nebriga o Bosanskoj Posavini. Od pamtivijeka su Posavci svoju egzistenciju osiguravali od poljoprivredne djelatnosti. Zapostavljanjem poljoprivrede kao gospodarske grane Posavskom čovjeku je oduzeta mogućnost da živi od poljoprivrede. Zbog toga danas nije rijedak slučaj da ruralno stanovništvo, posebice mladi ljudi, napuštaju obiteljska poljoprivredna gospodarstva te zaposlenja traže u drugim privrednim granama. Kako je Županija Posavska gospodarski slabo razvijena rezultat deagrarizacijskog procesa je iseljavanje njenog stanovništva, a posebno vitalne radne snage, u druge zemlje. Ovakvim upravljanjem u agrarnom sektoru podupire se depopulacijski proces koji Županiju Posavsku čini još ranjivijom i slabijom.

Po važećem zakonu iz federalnog proračuna treba izdvojiti 3% proračunskih sredstava za poticaje u poljoprivredi, a izdvaja se samo 1,5%² što dovoljno govori koliko je ova vlast spremna pomoći poljoprivredi i koliko je spremna zauzeti se za stanovništvo koje živi od poljoprivrede. Ako usporedimo podatak da ista vlast tijekom godine iz proračuna više potroši na službene telefone i mobitele nego li što izdvoji za novčane poticaje u poljoprivredi vidjet ćemo koliko im znači poljoprivrednik i ruralna sredina³. S obzirom da je naša županija najreprezentativniji primjer ruralne regije u državi onda se jasno može naglasiti da ovakva agrarna politika predstavlja izravan

² Izvor: Srednjoročna strategija razvitka poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH (2006-2010) Sarajevo 2006. Sam podatak da strategija za novije razdoblje ne postoji sam po sebi govori koliko vlast drži do poljoprivrede.

³ Osobni izračun na temelju izvješća o poslovanju BH Telecoma i službenih informacija Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva o iznosima za novčanim poticajima.

atak na stanovništvo Posavine. Ovakvom politikom Posavce se dodatno osiromašuje, potiče na iseljavanje i pretvara ih se u najnižu staležnu kategoriju koja zbog siromaštva i nerazvijenosti pripada samom dnu društva.

U prilog tomu ide i statistički podatak Federalnog zavoda za statistiku u kojemu stoji da prosječna plaća uposlenih u poljoprivrednom sektoru u ŽP za 2012. god. iznosi 391 KM što je više nego duplo manje od prosjeka plaće u FBiH (839 KM). Također, poljoprivredni sektor se nalazi na samom dnu u ŽP kada je u pitanju visina prosječne plaće po gospodarskim djelatnostima u našoj županiji.

Sve ovo govori koliko je poljoprivreda spuštена na niske grane i koliko agrarna politika ima utjecaj na razvoj Županije Posavske.

Sljedeći statistički podatak jasno oslikava današnju sliku ruralne Posavine. Naime, tijekom 2012. godine također, po podacima Federalnog zavoda za statistiku, gospodarstvo Županije Posavske je izvezlo robe u statističkoj kategoriji „hrana i žive životinje, pića i duhan“ u iznosu od 3.126.000 KM, da bi u istom razdoblju u Županiju Posavsku bilo uvezeno poljoprivrednih proizvoda u visini od 30.244.000 KM. Uistinu porazan podatak za županiju čije stanovništvo primarno svoje prihode ostvaruje od poljoprivredne djelatnosti i čije gospodarstvo može najviše dati baš u toj privrednoj grani.

Stanovništvo BiH svoje potrebe za hranom podmiruje tek sa 40% iz domaće proizvodnje dok preostalih 60% uvozi. Izuzetak su krumpir i šljiva čija je proizvodnja dostatna. Za sve ostale poljoprivredne proizvode postoji opravdana potreba da ih se proizvodi na domaćim poljoprivrednim gazdinstvima kako bi se smanjio ukupan uvoz kojim ionako naša zemlja stvara nepovoljnu trgovinsku bilancu sa inozemstvom. Ministarstva poljoprivrede, kako na federalnoj razini tako i na županijskoj kao nositelji agrarne politike nisu zadovoljili niti u pogledu stručnosti kao niti u pogledu dostatne angažiranosti da se poljoprivreda dovede na zasluženu razinu.

Na razini Županije Posavske poljoprivredna proizvodnja nema doticaja sa Županijskom gospodarskom komorom što je nezamisliv propust Vlade ŽP koja time

nije otvorila vrata plasmanu poljoprivrednih proizvoda na domaćem i drugim tržištima. Primarni zadatak Posavske stranke biti će uvezivanje poljoprivredne proizvodnje sa Županijskom gospodarskom komorom gdje će u okviru iste poljoprivrede imati prioritarno mjesto.

Isto tako nedopustivo je da danas sustav poljoprivredne proizvodnje jedne zemlje nema funkcionalne poljoprivredne stručne službe. Istina, na razini Federacije BiH (tek) prošle godine dobili smo Zakon o poljoprivrednim savjetodavnim službama. Međutim, taj Zakon tek je zakonska osnova i preduvjet za ustrojavanje poljoprivrednih savjetodavnih službi. Na terenu pak operativna primjena tog Zakona nije još uzela maha. A kako su zakonske norme u pogledu ustrojavanja savjetodavnih službi rigorozne mala je šansa da ćemo uskoro imati funkcionalne savjetodavne službe u poljoprivredi na bilo kojoj razini. Posebno manjka osposobljenog kadra, a nije poznato da i jedan fakultet u Federaciji BiH osposobljava kadrove specifičnih profila koji će kvalitetno moći odgovoriti na zahtjeve propisane Zakonom o poljoprivrednim stručnim službama.

Zbog važnosti savjetodavnih službi, a s obzirom na karakter posavske privrede, Vlada Županije Posavske nije smjela pasivno se odnositi prema poljoprivrednim stručnim službama nego je trebala promptno djelovati.

Zato Posavska stranka u svom programu ističe žurnu uspostavu odgovarajućih stručnih i savjetodavnih službi kako bi se na području Županije Posavske unaprijedila poljoprivredna proizvodnja.

Također u funkciji nije ni uzgojno – selekcijska služba bez koje je danas konkurentna poljoprivredna proizvodnja nezamisliva. Utemeljenje županijskog uzgojno-selekcijskog centra će također biti jedan od prioriteta Posavske stranke jer držimo da naša glavna gospodarska grana mora imati zdrave temelje na kojima će zasnivati svoju proizvodnju, a koja će biti konkurentna na otvorenom i slobodnom tržištu. Temeljna značajka svake proizvodnje mora imati svoje ciljeve. Nositelji agrarne politike (Vlada FBiH i Vlad ŽP) nisu odredili strateške ciljeve u agraru, niti primjenjuju sredstva agrarne politike što im je i obveza. Svojom nebrigom, ali i neznanjem upropaštavaju svakodnevno i ovo malo zdravih poljoprivrednih potencijala u Županiji Posavskoj.

Dakle, nositelji agrarne politike (u sklopu opće ekonomske politike) koji utvrđuju ciljeve i sredstva agrarne politike nisu na adekvatan način odgovorili potrebama posavskog čovjeka. Prvenstveno tu se misli na državno Vijeće ministara, Vladu FBiH i napose Vladu Županije Posavske koja nije smjela dopustiti da joj primarne ciljeve određuje i nameće netko drugi komu poljoprivreda, kao gospodarska grana, ima manju važnost.

Kao strateški cilj Vlada ŽP je morala učiniti znatno više kako bi povećala i modernizirala poljoprivrednu proizvodnju. Morala je učiniti znatno više kako bi se dohoci u poljoprivredi i životni standard poljoprivrednika podigao na višu razinu. Nedostatno su uradili na podizanju opće obrazovanosti poljoprivrednika i na podizanju veće stručne razine istih. Nepoznate su aktivnosti Vlade ŽP na implementaciji znanstveno-istraživačkog rada u sklopu agrarne politike. Očito da Vlada misli kako znanost u poljoprivredi nema mjesta. Posavska stranka u svojim planovima ima razumijevanja za ostvarivanjem nabrojanih ciljeva čijom će se primjenom dostići veći stupanj konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje i opće ekonomske razvijenosti Županije Posavske.

Vlada Županije Posavske u sklopu svojih ovlasti, ali i obveza primjene ekonomskih i tehničkih sredstava agrarne politike nije razumjela niti poznaje osnovna pravila primjene tih sredstava što u konačnici na izravan način sputava i ograničava zdrave snage poljoprivredne proizvodnje u Županiji Posavskoj da u skladu sa svojim mogućnostima postignu potrebitu konkurentnost i tržišnost poljoprivrednih proizvoda. Osnovna zadaća Posavske stranke kada je u pitanju ekonomska politika poljoprivredne proizvodnje biti će uspostava tržišta poljoprivrednih proizvoda kroz izgradnju distribucijskih i prodajnih kanala za poljoprivredne proizvode.

Bespredmetno je govoriti o konkurentnosti i tržišnosti poljoprivredne proizvodnje ako se paralelno s tim ne stvaraju uvjeti za distribuciju i prodaju tih proizvoda. Politika cijena koju je vodila Vlada ŽP na čelu sa Ministarstvom poljoprivrede je krajnji odraz nemoći i manjkavost i politike Vlade ŽP prema poljoprivrednoj proizvodnji u našoj županiji. Politika cijena, kao zaštitna mjera, nije niti blizu odgovarala stanju na tržištu te je zbog takve politike čest slučaj bio kada su naši poljoprivrednici bilježili

proizvodnju bez ostvarenog profita, a nerijetki su čak bilježili i gubitke. O razvojnim mjerama politike cijena ne treba niti govoriti jer ih uopće nije bilo. Posavska stranka sigurno neće dopustiti takve odnose na tržištu i maksimalno će, između ostalog i politikom cijena stvoriti uvjete u kojima će se gubici u poljoprivrednoj proizvodnji iskorijeniti.

Disparitet cijena kakav nam je osiguran zahvaljujući neučinkovitim i nedovoljnim mjerama Vlade svakako je za svaku osudu i može poslužiti kao negativan primjer neodgovornog i nestručnog rada izvršne vlasti. Posebice je bio izražen između cijena poljoprivrednih i industrijskih proizvoda kao i na razlici između otkupne i maloprodajne cijene. Disparitet cijena u oba slučaja je od izuzetnog utjecaja na cjelokupnu poljoprivrednu proizvodnju što se u praksi i pokazalo točnim jer je disparitet cijena veliki broj poljoprivrednih proizvođača bacio na koljena.

Posavska stranka u svojem programu ima jasne namjere za uspostavljanje pariteta cijena u poljoprivredi bilo da je paritet internog ili eksternog karaktera.

Subvencije kroz novčane poticaje su sredstva ekonomske politike koja su u zapadnoeuropskim zemljama u praksi gotovo 100 godina. Međutim, nepoznavanje same definicije i svrhe poticaja kao sredstva ekonomske politike, resorno ministarstvo poljoprivrede nije ispunilo očekivanja glede ostvarivanja pozitivnih učinaka u poljoprivrednoj proizvodnji.

Našoj vladi strani su pojmovi kao što su: premije i regresi, bez kojih današnja poljoprivreda nema nikakvih izgleda na otvorenom i slobodnom svjetskom tržištu. Zato, Posavska stranka u svom programu ističe reformu novčanih poticaja koji će biti u svrhu povećanja proizvodnje nedostatnih poljoprivrednih proizvoda onako kako nalaže struka.

Također, u svom programu Posavska stranka ističe premiranje poljoprivrednih proizvoda čime će povećati poljoprivrednu proizvodnju, stimulirati poboljšanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda te uz stimulans potrošnje premiranih proizvoda podići će životni standard stanovništva na višu razinu.

Posavska stranka drži da u uvjetima visoke tržišne konkurentnosti, nositelj agrarne politike mora regresirati tri osnovna inputa u poljoprivrednoj proizvodnji. Pogonsko gorivo, mineralna đubriva i kvalitetan sjemenski i sadni materijal. Nezamislivo je upuštati se u ozbiljnu poljoprivrednu proizvodnju sa tržišnim cijenama industrijske robe koja služi kao input poljoprivrednoj proizvodnji.

Danas možete dobiti kredit praktično za sve, ali praktično ne i za ulaganje u poljoprivrednu proizvodnju. Suvremena poljoprivredna proizvodnja nezamisliva je bez investicijskih ulaganja.

Kako je poljoprivreda slabo akumulativna djelatnost današnje banke izbjegavaju plasirati svoj kapital u poljoprivredu, a i visoke kamate čine današnje kredite komercijalnih banaka neprivlačnim za većinu poljoprivrednika, posebno zbog niske stope povrata na uložena sredstva koja je u poljoprivredi najmanja. U takvim uvjetima poslovanja nositelj agrarne politike, dakle vlada mora poljoprivrednu proizvodnju staviti u povlaštenu položaj.

Najbolji način takve pomoći poljoprivrednicima je utemeljenje Agro banke, ili ishodovanje posebnih kreditnih linija kod postojećih banaka koje bi određena kapitalna sredstva plasirala u poljoprivredu pod posebnim uvjetima sa znatno sniženom kamatom. Posavska stranka predlaže utemeljenje Agro banke koja bi djelovala na području Bosanske Posavine. Osnivački kapital bi osigurali Vlada Županije Posavske, Vlada FBiH, Vijeće ministara BiH i Republika Hrvatska u sklopu pomoći hrvatskim državljanima u BiH. Osnivački kapital bi za početak bio sasvim dostatan za pokretanje nekoliko profitabilnih linija poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima u Posavini kojima pored postojećih programa nedostaju kapitalna ulaganja kako bi pokrenuli ili modernizirali proizvodnju.

Veliki dio nadležnosti iz područja politike poreza i vanjskotrgovinske politike je na razini države, ali se mora konstatirati da su županijske vlasti vrlo malo poduzele kako bi regulirali ovu iznimno značajnu oblast kada se tiče zaštite i unapređenja domaće poljoprivredne proizvodnje.

U svom programu Posavska stranka ističe nužnost educiranja poljoprivrednih proizvođača glede razumijevanja poreznog sustava, a posebice akcent stavlja na važnost poznavanja sustava poreza na dodanu vrijednost (PDV). Porezne olakšice koje poljoprivrednici mogu ostvariti ako su u sustavu PDV-a zacijelo mogu pridonijeti povećanju neto profita svakog subjekta.

Državne carine, takse, prelevmani, superprelevmani, kontigenti (kvote), dozvole, zabrane kao i izvozne subvencije (izvozne premije) su vanjskotrgovinska sredstva, a kada je u pitanju poljoprivredna proizvodnja, predstavljaju sredstva agrarne politike koja očito nisu primjenjivana u korist domaćeg agrara nego su bila instrumentalizirana u korist raznih trgovačkih lobija.

Vanjskotrgovinska politika kakvu duži niz godina imamo može državi donijeti trenutnu i kratkoročnu dobit jer prihodima od ocarinjene robe vlada dobrano puni proračun, a tih se prihoda ne želi odreći bilo koja vlada. Međutim, dugoročno takva politika nužno vodi ka propasti domaće poljoprivredne proizvodnje što je u brojnim primjerima već i dokazano. Posavska stranka će energično intervenirati da se i u ovoj oblasti na radikalna način vanjskotrgovinska politika postavi u službu domaće poljoprivredne proizvodnje, a ne da pojedinim mešetarima pridonosi milijunske dobiti dok domaća proizvodnja zbog takve politike bilježi konstantan pad koji će dovesti do kraha domaće poljoprivredne proizvodnje.

Pored ekonomskih sredstava agrarne politike važno je istaći i tehnička sredstva agrarne politike na koja je vladajuća garnitura također imuna. Bez kvalitetno ustrojenog ministarstva poljoprivrede sa svim potrebnim stručnim službama, ali i kvalitetnim kadrovima iluzorno je očekivati da postojeći kapaciteti s ljudskim resursima i suženim područjima djelovanja primjene neku od mjera tehničkih sredstava agrarne politike. Mehanizacija, kemizacija, melioracija (agromelioracija i hidromelioracija), komasacija i rajonizacija su elementi tehničkih sredstava agrarne politike kojima Vlada ŽP nije dovoljno posvetila pozornosti.

Ako za pojedina sredstva i nemamo preduvjete za njihovu provedbu neke od njih smo mogli i te kako primijeniti što Posavska stranka neće prepustiti slučaju. Posebno

bi istakli hidromelioraciju čije provođenje u Posavini nema alternativu, ali kod vladajuće garniture očito ima. Postojeća vlast očito ima druge prioritete jer u svojim programima i aktivnostima ne čini dovoljno da plodno zemljište zaštiti od poplava i oborinskih voda koje su i ove godine prčinile znatnu materijalnu štetu posavskim poljoprivrednicima.

Nevezano za enormne količine vode koje su ove godine (svibanj 2014.) pritekale slivom rijeka Bosne i Save i koje su prouzročile nezapamćene poplave ne samo poljoprivrednih površina nego i čitavih naselja u Posavini odnos vlasti prema zaštitnim nasipima i odvodnim kanalima bio je više nego indolentan.

Uređenje zaštitnih nasipa, restauracija i čišćenje kanala odvodnih oborinskih i poplavnih voda svakako su neminovna zadaća koju Posavska stranka neće ostaviti postrance.

Česte poplave plodnih parcela zbog neodržavanja kanalskih sustava u ŽP su plod nebrige i nemara postojeće vlasti koja je svojim neradom i neorganiziranošću prčinila nepopravljivu štetu brojnim obiteljskim poljoprivrednim domaćinstvima.

Održavanje postojećih i izgradnja novih odvodnih kanala mora biti prioritet županijske vlasti dok zaštitni nasipi od rijeka Save i Bosne (ali i drugih manjih rijeka u Posavini) su u nadležnosti federalne Agencije za vodno područje rijeke Save.

Glavna preokupacija s kojom Posavska stranka izlazi na ove izbore je svakako ruralni razvoj Županije Posavske, a dogledno i Bosanske Posavine u cijelosti. Obilježja većeg dijela Posavine su karakteristična za ruralne sredine. Unatoč gradskim sredinama i relativno naprednim seoskim naseljima regija Bosanske Posavine ima pretežito ruralni karakter što svakako treba imati u vidu kod planiranja njene razvojne strategije.

Rukovodeći se razvojnim prioritetima EU čija se politika podupiranja poljoprivredne proizvodnje preusmjerava prema povećanju kvalitete proizvoda, izazovima tržišta, korištenju novih razvojnih mogućnosti i očuvanju okoliša, Posavska stranka uvodi bitne promjene potičući politiku ruralnog razvoja usmjerenu na četiri glavna cilja:

- *Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog sektora*
- *Očuvanje, zaštita i održiva uporaba okoliša, krajolika, prirodnog i kulturnog naslijeđa*
- *Poboljšanje kvaliteta života u ruralnim područjima i proširenje gospodarskog programa ruralnog gospodarstva*
- *Poboljšanje učinkovitosti institucijskog okruženja*

Uz te temeljne mjere dakako da će PS težiti uvažavanju lokalnih osobitosti provodeći strategiju s projektima usmjerenim na rješavanje specifičnih lokalnih pitanja.

Ekonomski razvoj ruralnih područja ne može se ostvariti usredotočenjem samo na poljoprivredni sektor, odnosno ne smije se zanemariti sredina u kojoj se takva proizvodnja odvija. Dugoročni održivi razvoj ruralnih područja je strateški cilj gospodarskog razvoja, budući da i drugi gospodarski i društveni sektori imaju veliki utjecaj na razvoj ruralnih područja, npr. infrastruktura, obrazovanje, promet i veze, razvoj malog i srednjeg poduzetništva, razvoj uslužnih djelatnosti, turizam, zaštita okoliša, zdravstvo i socijalna skrb, razvoj civilnog društva, itd.

Putem diversifikacije ruralnih ekonomskih aktivnosti, poljoprivrednici i ostalo ruralno stanovništvo u Županiji Posavskoj moraju osigurati dodatne izvore prihoda.

Okрупnjavanje zemljišnih parcela, uređenje zemljišnih knjiga i otvaranje specijaliziranih linija proizvodnje poljoprivrednih proizvoda svakako će pridonijeti svekolikom razvoju poljoprivredne djelatnosti u ŽP čime će se životni standard stanovništva županije podići na višu razinu.

Ruralni turizam, tradicijski obrti, izravna prodaja, pogoni za prodaju na farmama, nepoljoprivredne usluge ili pogoni za korištenje obnovljivih izvora energije, pridonose razvoju ruralnih područja. Među djelatnostima, zasigurno najveći značaj ima ruralni turizam kome će Posavska stranka dati posebnu pozornost jer Županija Posavska sa svim svojim obilježjima ima i te kako što ponuditi u sferi seoskog turizma.

Ruralni prostor, kao osnovni resurs za razvoj ruralnog turizma, ogroman je potencijal u zadovoljavanju potreba gradskog stanovništva za mirom i prostorom za rekreaciju na otvorenom i boravak na turističkim seljačkim gospodarstvima. Razvoj lovstva, ribolovstva, neiskorištenog potencijala posavskih rijeka svakako mogu doprinijeti ukupnoj ponudi ruralnog turizma koji u zapadnoeuropskim zemljama bilježi veliki porast uz značajne prihode.

Zatiranjem poljoprivrede u Županiji Posavskoj zatire se i njen narod koji od pamtivijeka svoju egzistenciju u Posavini bazira baš na poljoprivredi, jer poljoprivreda je za Posavce život, a današnje gospodarenje poljoprivrednim resursima usmjereno je protiv Posavaca i Posavine.

8. PRAVOSUĐE I UPRAVA

Veliki broj žitelja Županije Posavske se svakodnevno susreće sa raznim situacijama obilazeći urede državnih službi u nastojanjima da ostvare svoja na zakonu utemeljena prava.

Poneki uz velike napore uspiju realizirati svoj cilj dok velika većina nailazi na razne neugodnosti koje se često ogledaju u tome da ne zateknu potrebnog službenika na radnom mjestu, dok u susjednom uredu zamijete dva-tri djelatnika koji surfaju internetom ili čitaju novine.

Pored ovoga vrlo često se nailazi na neljubazno i nedovoljno educirano osoblje koje nije u stanju adekvatno odgovoriti na zahtjeve građana a u sklopu svog opisa poslova.

Unatoč ovakvom stanju svi zahtijevaju solidnu i redovitu plaću.

Ovakvom stanju smatramo da je veliki doprinos u prethodnom periodu dalo upošljavanje neadekvatno školovanih kadrova preko rodbinskih, prijateljskih i stranačkih linija i to također u pojedinim službama u bitno većem broju od predviđenog.

Jedan od ciljeva koje je Posavska stranka zacrtala u svom programu jeste konačno pretvaranje institucija javne uprave u servis građana, na način da djelatnici zaposleni u javnoj upravi budu na usluzi građanima obavljajući djelatnosti radi kojih su uposleni na svoja radna mjesta te da u predmetnim službama radi optimalan broj uposlenika sa adekvatnim znanjem.

Nadalje, nepobitna je činjenica da je prostor Županije Posavske uglavnom orijentiran na poljoprivrednu proizvodnju. Mnogi poljoprivrednici nastoje ostvariti prava na razna poticajna sredstva. Velikom broju poljoprivrednika je otežano pribaviti dokumente o pravu vlasništva i posjeda na poljoprivrednim površinama zbog neažuriranih upisa u katastru nekretnina o izvršnoj komasaciji zemljišta obzirom da stvarno posjeduju jedne parcele, a vode se u katastru kao posjednici drugih parcela.

Još veći neskladi su sa stanjem u gruntovnim knjigama u kojima nisu uopće upisivana cijepanja parcela na terenu i upisana prava uglavnom ne odgovaraju faktičnom stanju.

Ovo stanje nije nerješivo i potrebna je dobra politička volja da se isto uredi i na taj način građanima bitno olakša upravljanje i raspolaganje imovinom. Stoga je žurno potrebno urediti zemljišne knjige, a Posavska stranka je između ostalog i ovo prepoznala kao problem koji tišti građane i koji se nalazi na listi prioriteta Posavske stranke.

Još na prvim višestranačkim izborima ova vlast je obećala narodu vratiti konfisciranu i nacionaliziranu imovinu. Dvadeset godina prošlo je od tog očito lažnog obećanja, a niti u dogledno vrijeme ova vlast ne misli poduzeti aktivnosti da se ta očita nepravda nanesena našim ljudima konačno ispravi. Posavska stranka u svom programu ima čvrstu volju ovaj pravni spor ponovo aktualizirati i dovesti na dnevni red, jer smo mišljena da ne postoje nikakve realne prepreke da se oteto povрати njihovim stvarnim vlasnicima ili da se adekvatno obeštete. Nedostatak političke volje, znan samo aktualnoj vlasti, je konstanta samo za njih ali ne i za Posavsku stranku koja će, stati iza interesa privatne svojine koju smatra nepovredivom.

Isto tako naš program sadrži stav da se stare devizne štediša moraju izmiriti u što je moguće kraćem roku jer je krajnje neprihvatljivo ponašanje sadašnje vlasti po tom pitanju. Praksa nepojmljiva zapadnoj demokraciji nikako ne može biti prihvatljiva i za nas i držimo da ne smiju biti drugi prioritati dok se dugovi države prema građanima ne izmire na adekvatan način. Onaj tko nije sposoban zaštititi osnovna ljudska prava nema što tražiti na vlasti i krajnje je vrijeme da odstuje jer Posavska stranka ima ljude koji hoće i mogu stati na stranu građanina jer je čovjek na prvom mjestu u svakom demokratskom društvu.

Pored navedenih krucijalnih problema pravosuđa i uprave na prostoru Županije Posavske postoji još niz detektiranih manjkavosti na koje Posavska stranke neće biti imuna. Međutim, realizacija našeg programa izravno ovisi o participiranju Posavske stranke u novom sazivu vlasti.

9. UNUTARNJI POSLOVI

Kada govorimo o MUP (Ministarstvo unutarnjih poslova) na razini Županije Posavske obično se odmah misli samo na policajce i to one koji nas vrlo često prikriju iza nekakvog zaklona čekaju sa radarom ne bi li naplatili kaznu za neki od prometnih prekršaja i tako upotpunili proračun ŽP. Mada je ova prva rečenica na rubu parafraziranja stvari, u njoj je, na žalost, puno istine. Naime, „naš“ Županijski MUP se uglavnom i sastoji od administracije, logistike-potpore i Uprave policije sa tri policijske stanice s obzirom da glavni nositelji tj. izvršitelji svih poslova propisanih Zakonom uglavnom i jesu ti policajci iz Uprave policije tj. policijskih stanica raspoređenih u tri općine naše županije. Mi iz Posavske stranke smatramo da se djelovanje policije na terenu mora u potpunosti uskladiti za zakonskim normama.

Ono što je indikativno je to što MUP ŽP djeluje i radi po zastarjelom Zakonu o unutarnjim poslovima temeljenom na „nežuriranom“ Ustavu ŽP. Zanimljivo je da, iako u ŽP u zadnjih godina nije bilo puno težih krivičnih djela, postoji ogroman problem u raširenosti trgovine drogom i narkomanije. Stupanj korupcije i kriminala je na visokoj razini, a skalul sigurnost u prometu svakako treba podići na viši nivo. Činjenica je da naši policajci za svoj rad nisu adekvatno nagrađeni i plaćeni, te da im oprema koju koriste nije najsuvremenija.

Primjetno je dalje nerazmjern odnos administrativnog i izvršnog aparata unutar našeg MUP kako brojčano tako i primanjima tj. plaćama.

Posavska stranka smatra da je potrebno poduzeti slijedeće mjere u poboljšanju rada MUP-a:

- Proširiti nadležnost i ovlasti MUP u cilju veće funkcionalnosti i operativne učinkovitosti glede suzbijanja negativnih pojava u društvu iz nadležnosti policijskih snaga.
- Razmotrit mogućnost da se u sastavu MUP ustroje i organiziraju službe Civilne zaštite i profesionalnih vatrogasnih postrojbi po ugledu na zemlje iz

okruženja i EU (sukladno mogućnostima formirati profesionalno vatrogasnu postrojbu na razini ŽP)

- Iskoordinirati ili uvezati Upravu CZ sa Upravom policije u cilju bolje međusobne suradnje i zajedničkih aktivnosti
- Staviti u funkciju pri MUP-u odjel za borbu protiv zlouporabe droga i narkotika
- Reorganizirati i učiniti djelotvornom službu za borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala, bilo uspostave posebnog odjela pri MUP-u ili unutarnjim reorganiziranjem službe.
- Osigurati primjerenija materijalna primanja za djelatnike MUP-a i ustrajati na poštivanju Kolektivnog ugovora kojim su usklađena posebna prava djelatnika MUP-a sukladno važećim zakonima koji reguliraju rad unutarnjih poslova.
- Uvesti model rada „Policija u zajednici“ po ugledu na Englesku, RH i neke druge zemlje gdje se taj model pokazao uspješnim.
- Prometnu policiju usmjeriti na svrsishodniji model obnašanja dužnosti, a ne da u svojim zadaćama ima za prioritet punjenja županijskog proračuna
- Dodatno opremiti policiju, vatrogasne postrojbe i CZ adekvatnom opremom i sredstvima pomoću kojih će moći kvalitetnije izvršavati svoje zadaće.
- Uvesti obveznu izobrazbu i stručno usavršavanje svih pripadnika MUP-a i policije koji nisu adekvatno osposobljeni za obnašanje svojih dužnosti. Isto tako kontinuirano usavršavati i nadograđivati postojeća znanja i vještine pripadnika policijskih snaga.

10. ODGOJ I OBRAZOVANJE

Društvo bez znanja stagnira i propada. Radi dobrobiti pojedinca, društva i države potrebno je hitno sanirati obrazovanje. U Europi ima preko 20% visoko obrazovanih stanovnika, dok SAD-e i Japan imaju oko 40%, a BiH oko 7% .

Sadašnje stanje u kojem je preko 15% stanovništva sa osnovnom školom ili bez nje ne nudi dobre prilike niti za osobni prosperitet, niti za društveni razvitak.

Znanje i vještine najbolja su sredstva za osobni i društveni prosperitet. Da bi naša zemlja postala prosperitetna zemlja zadovoljnih ljudi neophodno je stalno podizati razinu obrazovanosti cijelog stanovništva, a obrazovanje usmjeriti ka „**društvu znanja**“ i gospodarskog razvitka.

Ulaganje u obrazovanje nije trošak, već ulaganje u vlastiti razvoj i bolju budućnost. Glavni čimbenici suvremenog razvitka u svijetu već dugo nisu sirovine i prirodni resursi, nego su to ljudi i ljudski potencijali građeni na znanju i obrazovanju. Samo ljudi obrazovani prema najvišim standardima omogućit će nam ravnomjerno uključivanje u globalne procese. Jedino visoko kvalitetno strukovno obrazovanje može pratiti potrebe gospodarstva. Činjenica je da je obrazovni sustav ključan čimbenik u stvaranju konkurentnog gospodarstva. Bit će nam onoliko dobro koliko imamo dobre stručnjake.

Nema većih ulaganja nego u ljude.

Obrazovanje za društvo znanja treba realizirati temeljem mišljenja stručnjaka i javne rasprave „javnim konsenzusom“ tako da svi zainteresirani – roditelji i učenici, nastavnici i lokalna samouprava, poslodavci i predstavnici državne vlasti u transformaciju obrazovanja mogu ugraditi svoje prijedloge i interese.

Vrednovanje obrazovnih promjena treba povjeriti stručnjacima i stručnim ustanovama. Uspješan obrazovni sustav počiva na dobro osposobljenim i zadovoljnim nastavnicima. Ovo zanimanje opet treba postati društveno cijenjeno a nastavnici adekvatno plaćeni.

Promjena u obrazovnom sustavu treba biti prvenstveno u funkciji stjecanja kompetencija radi povećanja zaposlenosti i zaposlivosti , kao i dobrobiti ljudi.

Stoga, obrazovni sustav treba usmjeriti ka stjecanju novih znanja, orijentiranih prema potrebama aktualnog i budućeg tržišta rada. U tom sustavu treba razviti nove obrazovne programe, a on treba počivati na kvalitetnom obrazovnom procesu. Razinu obaveznog obrazovanja treba produžiti do stjecanja prve kvalifikacije ili mature. Posebnu pozornost treba posvećivati visokom obrazovanju.

Osim sustava formalnog obrazovanja država (županija) treba skrbiti o strukturi za cijelo životno učenje uključujući i obrazovanje odraslih, jer je ono najbrži, najdjelotvorniji i najfleksibilniji način stjecanja neposredno potrebnih znanja i vještina. Naknadno učenje omogućava prekvalifikacije i specijalizacije, a njime nezaposleni postaju zaposlivi, a zaposleni kvalificiraniji. Dopunsko obučavanje u suvremenim kompetencijama formira specijaliziranu radnu snagu koja je sposobna za obavljanje složenih poslova, za uvođenje visokih tehnologija, odnosno dobro plaćenog rada, a time se povećava zaposlenost i zapošljivost ljudi, njihov životni standard, te se podiže konkurentnost zemlje.

Svakoj zajednici je onoliko dobro koliko su dobro obrazovani odnosno radno osposobljeni njezini članovi.

U 21. stoljeću obrazovanje je postalo strateški važno zbog toga što je obrazovanje temelj osobnom i društvenom prosperitetu odnosno tehnologijskom razvitku, te sam izvor „društva temeljenog na znanju“ kao i zbog što je to daleko najveće „javno poduzeće“ u svakoj državi. Kod nas obrazovni sustav ima i treću stratešku zadaću jer treba podizati nisku obrazovnu razinu našeg stanovništva.

Spomenute činjenice temeljne su odrednice za djelovanja Posavske stranke u mijenjanju obrazovnog sustava kako obaveznog, sekundarnog i tercijarnog. Sustav obrazovanja treba ravnati prema najboljim sustavima u Europi i svijetu. On treba biti modularan, fleksibilan i otvoren za svakoga.

U svom mandatu Posavska stranka zalagat će se za :

- vraćanje dostojanstva radu
- vraćanje društvenog ugleda učitelja, nastavnika i profesora
- povećanje financijskih sredstava cjelokupnog školstva, a posebno nastavnicima (našoj županiji su najniže plaće u Federaciji)

- povećanje broja stipendija učenicima i studentima
- donošenje pedagoških i obrazovnih standarda
- obavezno obrazovanje do prve kvalifikacije ili mature da bude besplatno
- reformirati cijelu vertikalnu obrazovnog sustava
- reformu temeljiti na stručnim mišljenjima i dogovoru svih zainteresiranih
- posebnim stimulacijama nagrađivati najbolje učenike, nastavnike i škole

11. INFORMATIZACIJA DRUŠTVA

Informatizacija društva je od iznimne važnosti za suvremene društvene tokove.

Danas praktično nema djelatnosti gdje informatička znanost i informatičke tehnologije ne igraju važnu ulogu. Društvo koje po pitanju informatizacije ne ide u korak s razvijenim zemljama, a posebice sa regijama i zemljama u okruženju osuđeno je na propast.

Da je tako zorno nam pokazuje dosadašnji pristup, vladajuće kaste u Županiji Posavskoj, ovom problemu. Od logičnog hvatanja koraka i integracije u informatičke tokove i primjene informatizacijskih tehnologija u BiH i široj regiji, mi u Posavini imamo porazne statističke podatke koji govore u prilog katastrofalno vođenoj politici informatizacije društva u našoj županiji. Ne samo da ne postoji strategija informatizacije društva nego ne postoje nikakve aktivnosti ni djelatnosti koje bi nam ukazivale da je Vlada ŽP svjesna važnosti i uloge IT u suvremenom društvu.

Shodno tome Posavska stranka će poduzeti niz mjera kako bi razinu informatičke pismenosti naših građana podigli na prihvatljivu razinu i kako bi informatizacijske tehnologije učinile dostupnijim gospodarstvu ŽP, ali i u podizanju opće kulture i pismenosti naših građana. U cilju istog PS će:

- Sredstvima iz proračuna ŽP stimulirati adekvatan broj studenata IT-a.
- Izraditi strategiju razvoj tržišta informatičke opreme i svih drugih informatičkih resursa koji će doprinijeti razvoju IT-a.
- Na razini županije sufinancirati će kupnju prijenosnih računala za svršene srednjoškolce koji se upišu na bilo koji studij.
- Posavska stranka drži da sve škole na području ŽP moraju imati adekvatno opremljene kabinete za informatiku.
- Razina znanja nastavnog osoblja mora biti podignuta na višu razinu, bilo dodatnim osposobljavanjem postojećeg kadra ili upošljavanjem novog stručnog kadra na polju IT znanosti.
- Vlada ŽP mora po svojim resorima izraditi planove informatizacije društva sa jasnim pokazateljima u konkretnoj primjeni IT u svim društvenim tokovima.
- Posavska stranka će pokrenuti projekt "Internet u svakom domu" u ŽP.

- Isto tako na razini Vlade ŽP u sastavu nadležnog ministarstva oformit će odjel za informatizaciju društva. Taj odjel će imati zadaću integrirati informatički pasivno stanovništvo u proces primjene IT-a.
- Županija Posavska mora ostvariti suradnju i iskoristiti potencijal naše dijaspore koja se nalazi u državama sa razvijenom IT gdje i sami aktivno sudjeluju u društvenim tokovima sa značajnom primjenom informatizacijskih tehnologija.
- Ukoliko mogućnosti budu dozvoljavala Posavska stranka će inicirati osnivanje informatičkog DATA centra koji će u dugoročnom razvoju Bosanske Posavine kao regije imati veoma važnu ulogu u razvoju računalnih komunikacija.
- Vlada ŽP mora konstantno poticati razvoj i primjenu informatizacijskih tehnologija bilo da je riječ o softweru, hardweru ili pak oligoweru (ljudstvu)
- Posavska stranka može jamčiti građanima Bosanske Posavine da će na razvoju informatičke pismenosti i primjene informatizacijskih i komunikacijskih tehnologija više postići u naredne dvije godine nego postojeća vladajuća garnitura u proteklih 20 godina.

12. BRIGA O BRANITELJSKOJ POPULACIJI

Članovi i simpatizeri Posavske stranke kao i većina žitelja Bosanske Posavine pripadaju naraštaju koji je, nažalost, na ovaj ili onaj način osjetio strahote proteklog rata.

Posavska stranka uopće ne dvoji o mjestu i ulozi koju su branitelji imali u proteklom ratu u cilju očuvanja života i materijalnih dobara kao i u pokušaju očuvanja cjelovitosti Bosanske Posavine u okviru BiH. Slijedom toga smatramo da je u proteklih petnaest godina status branitelja morao biti riješen u svakom pogledu. Nažalost može se i danas konstatirati da postoje, istinski branitelji čiji status nije adekvatno riješen.

Problem nije, smatramo, u zakonskom okviru koji je reguliran sa razine FBiH pa i na razini Županije Posavske. Zakonima o pravima branitelja iz Domovinskog rata FBiH i ŽP regulirana su temeljna prava svih kategorija braniteljske populacije iz Domovinskog rata (dragovoljaca-veterana, sudionika, RVI, nositelja najviših ratnih priznanja, obitelji poginulih, nestalih i zatočenih branitelja).

Problemi oko braniteljske populacije koji su uočljivi i nakon 15 godina proizlaze isključivo iz ne provođenja zakona, te politiziranja braniteljske problematike za koje po nama najveću odgovornost snose do sada vladajuće stranke. Dio krivice za ovako stanje snose i pojedine Udruge proistekle iz Domovinskog rata ili njihovi predstavnici koji su bili nedosljedni u zastupanju populacije ili su dozvoljavali da „padnu“ pod utjecaj stranačke politike.

Ne možemo se oteti dojmu da određeni problemi nisu rješavani namjerno da bi se ista problematika mogla iznova koristiti u predizborne potrebe (očit primjer ovakve politike je otkrivanje spomenika braniteljima 102. br HVO 15 godina poslije rata i to na 20. obljetnicu jedne političke stranke –HDZ BIH, a takvih primjera je na žalost bilo puno više). Dosadašnja vlast je status branitelja i pored postojećeg zakonskog okvira rješavala selektivno (uglavnom pred izbore) što je za rezultat imalo djelomična rješenja koja ista ta vlast nije mogla „pratiti“ financijski.

Posavska stranka pozdravlja pozitivna rješenja kao što su umirovljenja ranjenih RVI i zatočenika na temelju međudržavnog ugovora sa Republikom Hrvatskom.

Ono sa čime se ne slažemo su selektivna rješenja i obustavljanje prava određenim kategorijama branitelja, koji kao zakonska kategorija nisu mogli ostvariti svoja prava. Smatramo da je u najmanju ruku nekorektno to što RVI koji su invalidnost stekli na temelju oboljenja nisu uvršteni u rješenje statusa u RH, makar kroz osiguranje besplatne zdravstvene zaštite, te najave o uskraćivanju invalidnine za sve RVI sa oštećenjem organizma ispod 60%.

Poseban problem koji primjećujemo kod rješavanja problematike branitelja je to što su nadležna tijela pa i Udruge iz DR prešutno dozvolile da se Zakon o pravima branitelja provodi selektivno. Primjerice, u prava kao što su naknade po osnovu invaliditeta pa čak i nositelja najviših ratnih priznanja i umirovljenja uvedeni su i oni kojima ta prava ne pripadaju, a radi se uglavnom o tzv. „lažnim braniteljima“ tj. onima sa lažnim potvrdama o pripadnosti postrojbama ili o onima koji ne ostvaruju uvjete propisane Zakonom (npr. sudjelovanje u ratu najmanje jednu godinu neprekidno i otpuštanje iz OS uz regularan dokument) .

Posebno naglašavamo da Zakon o pravima branitelja nije poštivan u dijelu koji se odnosi na prava branitelja pri upošljavanju i zdravstvenoj zaštiti tako da sada imamo situaciju da radna mjesta u državnim službama popunjavaju osobe koje su u izravnoj suprotnosti sa pojedinim odredbama samog Zakona o pravima branitelja (čak i u uredima koji su nadležni za pitanja branitelja), a velik dio branitelja i članova njihovih obitelji žive na rubu egzistencije. Alarmantna je također spoznaja da još uvijek na području ŽP ima branitelja sa neriješenim stambenim pitanjem dok se i dan danas ista problematika putem donacija rješava onima koji na to nemaju zakonsko pravo. Posavska stranka smatra da je krajnje vrijeme da se problematika oko statusa braniteljske populacije konačno i trajno riješi i da to pitanje više nikada ne bude predmetom politiziranja i zloupotreba.

Braniteljima nisu potrebne nikakve posebne privilegije u društvu, ali mi u Posavskoj stranci smatramo da svaki branitelj mora imati najmanje temeljne uvjete za život dostojne svakog čovjeka.

Braniteljska populacija je najviše doprinijela stvaranju države Bosne i Hercegovine te smatramo da se država sa svim svojim resursima mora na adekvatan način odužiti toj najzaslužnijoj populaciji. Floskula o besparici nije nikakav argument koji pojedinci plasiraju u javnosti a kojom žele branitelje diskreditirati i omalovažiti. Ogromne svote novca državna administracija troši na manje prioritetne ciljeve gdje u nemalom broju slučajeva pokazuje svoju rastrošnost. Dakle, boljom i pravednijom preraspodjelom proračunskih sredstava mogu se osigurati dovoljne količine novca da najzaslužniji građani naše države imaju život dostojan čovjeka.

Lažni branitelji, lažni invalidi i krivotvorine ratnih odličja su produkt nesposobne politike vladajućih struktura koje su poradi svojih interesa dopustili nezakonitosti glede rješavanja prava braniteljske populacije. Veliki broj onih koji nemaju prava iz Zakona o pravima branitelja svakako su udar na proračun države što u izravnoj mjeri utječe na ostvarivanje prava zaslužnih branitelja.

Po pitanju braniteljske populacije Posavska stranka ističe sljedeće ciljeve:

- cjelovito provođenje Zakona o pravima branitelja iz Domovinskog rata
- potpunu i neovisnu reviziju braniteljskog statusa svih kategorija braniteljske populacije (cilj :uskладiti sa Zakonom)
- ukidanje dosadašnje prakse obustave prava po bilo kom osnovu iz Zakona o pravima branitelja bez prethodno završene zakonske procedure za isto
- potpunu i neovisnu reviziju statusa uposlenih u svim državnim službama i njihovu usklađenost sa odredbama Zakona o pravima branitelja iz DR
- proširenje odredbi Ugovora sa RH na RVI HVO koji su invalidnost stekli kroz oboljenja u segmentu besplatne zdravstvene zaštite u RH
- poštivanje svih odredbi Zakona o pravima branitelja na jednakopravnoj osnovi bez obzira na politička i svaka druga uvjerenja braniteljske populacije
- potpuno i transparentno rješenje stambenog pitanja svim stambeno nezbrinutim braniteljima
- osiguranje minimuma potrebnih uvjeta za povrat dostojanstva svakom branitelju provedbom postojećih zakona o pravima branitelja kao i

uvođenjem novih zakonskih okvira čime će branitelji dobiti status kakvog zaslužuju.

- osiguranje potpune Zakonske zaštite svih onih koji su i danas pripadnici OS BiH, a imaju braniteljski status (najmanje 2 godine sudjelovanja u DR) od otpuštanja iz OS bez riješenog statusa kroz drugo uposlenje, pravičnu otpremninu ili umirovljenje.

13. TURIZAM

Danas turizam neupitno postaje vrlo važna gospodarska grana koja može u značajnom doprinijeti povećanju ukupnog BDP zemlje. Isto tako ne treba zanemariti njegov značaj kao pokretača razvoja svih drugih gospodarskih grana.

U sastavu Ministarstva prometa, veza, turizma i zaštite okoliša Vlade Županije Posavske djeluje Sektor trgovine, ugostiteljstva i turizma. Javnosti je nepoznata uloga tog sektora s obzirom da nikada nigdje nisu objavljeni rezultati rada te službe u Vladi ŽP.

Unatoč egzistiranju Turističke zajednice Županije Posavske mi na razini ŽP nemamo jasne pokazatelje obima turističke djelatnosti kao što javnosti nisu poznati financijski tokovi vezani uz turizam. Na službenim stranicama TZŽP prikazano je izvješće koje po obimu navedenih zadaća koje su izvršene više govore o formalnim aktivnostima, dok financijskog izvješća uopće nema.

Takav netransparentan rad i turističke zajednice i Vlade ŽP odnosno nadležnog ministarstva (Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša) ide u prilog tvrdnji da postojeća vlast uopće nema strategiju razvoja turizma u Županiji Posavskoj. Također nema ni pokazatelja učinkovitosti postojećeg sustava turističke ponude, bilo u organizacionom smislu glede poboljšanja turističke ponude, bilo u provedenim mjerama i rezultatima na terenu koji bi trebali biti rezultat županijske politike u turizmu.

Projekt Europske unije „Posavina, raj za lov i ribolov“ „težak“ 332.000 eura baziran na kompletnoj lokaciji Bosanske Posavine je i te kako zanimljiv . Međutim, s pravom se može postaviti pitanje koliko je njegova implementacija učinkovita za ŽP. Nigdje ne postoje dostupni podaci koliko je Županija Posavska iskoristila sredstava iz tog fonda i u kojoj mjeri je taj projekt zastupljen u našoj županiji. Nedovoljno prostrana i tržišno konkurentna lovišta koja se protežu uglavnom na privatnim zemljišnim gazdinstvima koja „obiluju“ uglavnom lovcima, a manje s divljači karakteristika su lovne turističke ponude u većem dijelu Županije Posavske. Dakle, može se konstatirati da u lovnom segmentu Županija Posavska ima slabu konkurentnost na turističkom tržištu te lovni vid turizma ne treba isticati u prvi plan, pogotovo ako se uzme u obzir daleko

konkurentniji lovni potencijal susjednih regija. S ribolovom je situacija znatno prihvatljivija. Mada samo ribolovstvo po svojim osebujnostima u ŽP ne odražava kompletnost ponude koja je potrebna da bi i u tom pogledu naša županija spremno izašla na zahtjevno turističko tržište.

Ako bi Vlada ŽP i Turistička zajednica ŽP izašli u javnost sa platnom bilancom turističkog poslovanja u ŽP uvjereni smo da bi ulaganja Vlade i aktivnost TZŽP premašila prihodovnu stranu koju donosi turizam u Županiji Posavskoj, a takvo stanje ne može biti prihvatljivo jer turističke aktivnosti moraju biti usmjerene ka ostvarenju profita iz turizma, a ne veća ulaganja koja nemaju nikakvu učinkovitost.

U svom izbornom programu Posavska stranka ističe slabosti turističke ponude u ŽP koje treba uvažavati

- Nepostojanje tradicije turizma
- Slaba ponuda i konkurentnost smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta
- Nedefinirana ili slabo definirana turistička ponuda bez adekvatnog pratećeg sadržaja
- Nepostojanje subjekata turističke ponude
- Slaba prometna i druga infrastruktura
- Neadekvatna prometna povezanost koja omogućuje razvoj turističkih kapaciteta
- Depopulacija prostora Županije Posavske
- Nedostatak poduzetničke inicijative
- Slaba prezentacija i promocija identiteta regije
- Manjak profesionalnih kadrova u turizmu
- Slaba suradnja između subjekata turističke ponude

Osim nabrojanih slabosti svakako treba imati u vidu i sljedeće:

- Slaba turistička konkurentnost, posebice kod susjednih regija
- Ugrožen potencijal zdravog okoliša zbog neriješenih divljih deponija smeća, te ispuštanje zagađenih industrijskih voda u otvorene vodotoke
- Nedostatak financijskih kapaciteta potpore projektima u turizmu na razini županije

- Nemogućnost nametanja vlastitih turističkih potencijala na širem tržištu
- Neprimjeren i loš odabir turističkog potencijala županije

Sve su to značajke koje u manjoj ili većoj mjeri koče ili pridonose stagnaciji turizma u Županiji Posavskoj

No Županija Posavska bez obzira na svoj trenutni hendikep kojim je ograničena na prostor tek tri općine svakako ima prostora da unaprijedi turističku ponudu u ŽP.

Od iskoristivih pogodnosti nabrojat ćemo samo neke:

- Dobar zemljopisni položaj – blizina Republike Hrvatske, blizina popularne tržnice Arizona, i zemljopisna povezanost sa Distriktom Brčko, Republikom Srpskom i ostatkom FBiH.
- Arheološka nalazišta
- Prirodni resursi, poglavito sliv rijeke Save
- Mogućnost stvaranja ekološkog imidža i proizvodnje ekološki zdrave hrane
- Razvoj selektivnog turizma kao pokretača razvoja Županije Posavske.
- Ruralna sredina s niskom zagađenosti zemljišta, zraka i gostoljubivim ljudskim potencijalom

S obzirom na postojeći potencijal ŽP, ali i relativne slabosti i nedostatke turističke ponude, glede razvoja turizma Posavska stranka svoj program razvoja turizma bazira na selektivnom turizmu i to na:

- **Agroturizam** (seoski turizam) – s obzirom da je Županija Posavska pretežito ruralna sredina seoski turizam predstavlja snažan potencijal (po ugledu na regije i zemlje sa takvom turističkom ponudom), koji na najbolji način može doprinijeti razvoju turizma i ukupnog gospodarstva u ŽP. Ruralni turizam je svakako jedan od potencijala turističke ponude u Posavini, koji do duše nema tradicije. Zato Posavska stranka u svom programu afirmira razvoj ruralnog turizma koji je u Posavini s ogromnim potencijalom. Manja obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja se neće moći nositi sa tržišnom konkurencijom svakako će u seoskom turizmu vidjeti šansu za preorijentacijom proizvodnog pravca čime će stvoriti uvjete da i dalje svoju egzistenciju osiguravaju na svojim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

- **Ekoturizam** – bez obzira na naše poimanje o zagađenosti prirodnog okoliša u Županiji Posavskoj naša županija spada u red manje zagađenih regija. Uz aktivnosti zaštite okoliša kojim se vodotoci u Županiji Posavskoj mogu dovesti u znatno bolje stanje, Županija Posavska bi mogla u svojoj ponudi pružiti ekološki prihvatljiv sadržaj koji u posljednje vrijeme sve više dobiva na značaju i traženi je proizvod turističke klijentele iz industrijski razvijenih regija koje više ne mogu svojem stanovništvu pružiti ekološki zdrav ambijent.
- **Kulturni turizam** - Kulturni identitet Posavaca svakako predstavlja jedan od ključnih čimbenika općeg identiteta. Na tom polju Posavina ima što ponuditi. Možda najbolji primjer kulturnog identiteta koji se baštini u Županiji Posavskoj predstavljaju brojna kulturno-umjetnička društva. Bogatstvo narodne nošnje i osebujan prikaz narodnih običaja posavskog kraja svakako mogu biti perjanica ukupne turističke ponude u Županiji Posavskoj. Posavska stranka će maksimalno podržati sve vidove kulturnih manifestacija koje njeguju tradicionalizam posavskog čovjeka. U svom programu Posavska stranka ima planove da na području ŽP u sklopu razvoja i afirmacije kulturnog identiteta podrži konkretne manifestacije koje želi podići na višu razinu čime bi iste dobile značajnu dimenziju i sa stanovišta kulturnog turizma. Ti programi se ogledaju u sljedećem: U Orašju maksimalno dati potporu kulturno umjetničkoj manifestaciji „Dani hrvatskog filma“. Ovaj filmski festival treba podići na najvišu moguću razinu jer pored kulturološke dimenzije ima potencijala za razvoj i upotpunjavanje turističke ponude u ŽP. Također obnoviti nekoć uspješnu kulturnu manifestaciju „Posavske večeri kulture“.

U Domaljevcu, već tradicionalnu manifestaciju i smotru folkloru „Domaljevačka tkanica“ treba restrukturirati i dati joj veći značaj. Jedna populistička smotra posavskog folkloru treba obuhvatiti praktično sve što Posavina ima.

Prezentacije narodnog blaga, običaja, igara i plesova su svakako izvanredan turistički potencijal koji mora prerasti u smotru folkloru koji će uvelike nadmašiti okvire Županije Posavske. Po ugledu na Đakovačke vezove ili Vinkovačke jeseni Posavina treba imati svoju manifestaciju koja će na jedinstven način prezentirati kulturni identitet Posavine. A već postojeća Domaljevačka tkanica je svakako temelj koji treba afirmirati i pretvoriti u respektabilni kulturno-

umjetnički događaj koji će zacijelo dati veliki poticaj razvoju turizma u Posavini. Također treba ustrajati na potpori i svim drugim sličnim kulturnim manifestacijama koje se održavaju diljem Županije Posavske. Da bi slika kvalitetne turističke ponude u Županiji Posavskoj bila upotpunjena Posavska stranka će inicirati organizaciju dana posavske izvorne pjesme koji bi se mogli održavati na području općine Odžak. Bez obzira što danas imamo stanovite organizacije i priredbe s tom tematikom one ne iskorištavaju taj posavski potencijal. Pogotovo sa turističkog stanovišta ni jedna manifestacije te vrste nema svoju težinu. Radi afirmiranja turističke ponude u Županiji Posavskoj, ali i očuvanja i baštinjenja kulturnog identiteta Posavine i očuvanja tradicionalne pjesme posavskog čovjeka Posavska stranka želi stvoriti uvjete za jednu kulturnu manifestaciju tog tipa. Svojevrсни sabor izvorne glazbe u Posavini je naša obaveza koja nas čini onakvim kakvi i jesmo.

- **Sportsko – rekreativni turizam** – Bez obzira što Županija Posavska po svojoj veličini i brojnosti stanovništva nije konkurentna u odnosu na druga područja u BiH mi imamo izvanredan sportski potencijal koji svakako treba iskoristiti i dati mu dimenziju u kojoj će turistička branša iskoristiti specifičnosti i prednosti koje sport nosi sa sobom. Naime, sport karakterizira masovnost i taj potencijal ne smije biti zanemaren sa stanovišta iskoristivosti turističkih potencijala. Oraški stadion „Goal“ uz brojnu infrastrukturu pored njega svakako može posavskoj turističkoj zajednici pružiti znatno više. Osim Orašja Posavina u nevelikom okruženju nudi mnoštvo nogometnih stadiona kao malo gdje u BiH čime se pružaju idealni uvjeti za razvoj sportskog turizma koji bi se ogledao u afirmiranju Posavine kao baze za pripreme brojnih nogometnih momčadi ali i reprezentacija. Odbojkaški sport je svakako drugi sport u Posavini. No, kako Posavina trenutno ima samo jednog premijer ligaša odbojka na mala vrata ulazi kao primarni sport Posavaca. Stvaranjem boljih uvjeta postojećim odbojkaškim klubovima uz afirmiranje novih sigurno bi došlo do omasovljenja i razvoja ovog sporta, a svako omasovljenje i koncentriranje građana oko nekog događaja može samo biti izazov turističkim djelatnicima da obogate svoju ponudu i paralelno s time izvuku veći profit.

- **Lovni i ribolovni turizam** – Lovni turizam u Županiji Posavskoj nema niti blizu potencijal kojega ima ribolovni turizam. Međutim, i lovni turizam treba afirmirati u smislu kompletnosti turističke ponude u Županiji Posavskoj čime bi upotpunjenost i bogatstvo turističke ponude došlo do većeg izražaja. No, bogati vodni potencijal svakako pruža perspektivu razvoja ribolovnog turizma koji u Županiji Posavskoj već ima određenog uspjeha. Posavska stranka potiče razvoj ribolovnog turizma jer on uz skromna ulaganja može kao turistički brend polučiti dobre rezultate.
- **Gastro turizam** – Sve turističke destinacije u dobroj mjeri ovise o kvaliteti gastronomske ponude. Bogat izbor kvalitetnog jela i pića svakako bitno utiče na opći dojam bilo kojeg vida turizma i bez kvalitetne ponude na tom polju ne možemo govoriti o općoj kvalitetnoj turističkoj ponudi bez obzira koliko ta ponuda sama po sebi bila atraktivna. Bosanska Posavina sigurno ima svoja gastro obilježja kojima uz tradicionalnu kuhinju treba obogatiti turističku ponudu. Nadaleko poznati bosanska šljivovica i domaći kulen su ustvari naši posavski proizvodi koji uz odgovarajući marketing mogu postati „brand“ posavske turističke ponude. Zahvaljujući burnoj prošlosti Posavine, uslijed miješanja raznih kultura koje su svaka na svoj način ostavile traga i na prostoru naše županije mi danas imamo izvanrednu gastronomsku ponudu koja je rezultat izbora najboljeg iz gastro ponude tih kultura. Čitav rajon Bosanske Posavine može se podičiti hranom iznimne kakvoće.

Kvaliteta gastronomske ponude je naš „brand“ koja uz neke specifičnosti posavske kuhinje može pružiti jamstvo da turistička ponuda po ovom segmentu nikoga neće ostaviti ravnodušnim. U tom pogledu Posavska stranka će poticati razvoj gastro turizma koji će sa svim svojim obilježjima upotpuniti turističke aranžmane u Bosanskoj Posavini.
- **Vjerski turizam** – Ogroman turistički potencijal predstavlja vjerski turizam koji u Županiji Posavskoj ne samo da nije iskorišten nego je podcjenjivan i zapostavljan. Županija Posavska je prvenstveno nastanjena katoličkim pučanstvom čija religiozna opredijeljenost nije samo deklarativna kako je to slučaj u mnogim drugim „katoličkim“ sredinama. Svjedoci smo da su turistički

sadržaji uvjetovani vjerskim konotacijama, u područjima gdje su afirmirani sa sobom donijeli svojevrsnu renesansu. Vođeni čistim pragmatizmom mi u Posavskoj stranci želimo iskoristiti šanse koje Posavina u ovom trenutku ima. S toga se protivimo crkvenim izopćenjima katoličkih fratara koja su više plod sujete nego realnih stavova svećeničkog kora u Posavini. Svete mise i molitva, koje privlače na tisuće vjernika iz svih krajeva BiH i Hrvatske, ne mogu biti bogohulje i ne mogu Crkvi nanijeti nikakvu štetu, osim što kod pojedinaca može izazvati ljubomoru i prijezir iz samo njima znanih razloga. Ako uzmemo u obzir činjenicu da Crkva još nije priznala autentičnost ukazanja u Međugorju, mi iz Posavske stranke ne vidimo zašto nam primjer iz Međugorja ne može poslužiti kao pozitivan u smislu iskorištenja ogromnog turističkog potencijala. Posavska stranka će poticati vjerske slobode i afirmirati vjerski turizam kao nešto što je u katoličkom svijetu već prokušana metoda koja bez skrupula koristi ponuđeni turistički potencijal.

Svi nabrojani oblici selektivnog turizma svakako nisu jedini, ali bi u međusobnoj integraciji bili plodno tlo za razvoj drugih grana turizma koje bi upotpunile turističku ponudu Županije Posavske.

U svom programu Posavska stranka ima strateški cilj koji se ogleda u izgradnji Etno sela na obalama rijeke Tolise. Uređenjem korita Tolise i izgradnjom tradicionalnih ruralnih objekata koji su karakteristični za posavsko podneblje uz prateće sportsko-rekreativne sadržaje i prateću ugostiteljsku infrastrukturu svakako bi bili veliki kodač zamašnjak za razvoj turizma kojeg Posavska stranka preferira u svom programu. Posavska stranka očito jedina ima interes Posavinu staviti na zdrave noge, jer je to naš prvenstveni interes, a iskorištavanje turističkih potencijala samo može doprinijeti ostvarenju tog cilja. S druge strane sadašnja turistička ponuda nema nikakvih utemeljenih potencijala koji bi doprinijeli razvoju Posavine što je iz dana u dan čine sve slabijom i manje konkurentnom na jakom otvorenom tržištu.

14. MLADI

Odnos vladajućih struktura prema mladima jedan je od najsramotnijih primjera odnosa vlasti prema društvu.

Generacije mladih rođene, odrasle i sazrijevale u ratnim i poratnim godinama prepuštene su, uglavnom, same sebi, prijateljima i roditeljima koji često ni sami nemaju odgovore na brojna pitanja i probleme s kojima se susreću. Mladi ljudi, koji bi trebali biti pokretači novih procesa, izvor novih ideja, entuzijazma, pozitivne energije i beskompromisni kritičari svih negativnosti u okruženju, nažalost, uglavnom stoje zbunjeni i prepušteni sami sebi.

Loši školski programi, obrazovanje prožeto ideologijom, nebriga o zdravom fizičkom i duhovnom razvoju mladih, nepostojanje, odnosno neisticanje pozitivnih primjera koji bi mladim ljudima mogli biti uzori uz istovremeno vulgarno favoriziranje nekulture, bahatosti i drskosti, prihvaćanje i prešutno odobravanje laži, prevare, obmana, kriminala i nepotizma, prihvaćanje nemoralna kao društveno prihvatljivog ponašanja uz sustavno degradiranje pozitivnih ljudskih i civilizacijskih vrijednosti dovelo je mlade ljude u situaciju "puno pitanja bez odgovora".

Mladim ljudima se ne nude skoro pa nikakvi kreativni i sadržajni programi. Nije bilo želje ni namjere učiti ih da se suoče sa životom i da se bore za prave vrijednosti. Sustavno im se serviraju krivi stavovi i lažne vrijednosti. U izobilju im se nudi jeftina zabava i iluzija uživanja bez uloženog truda. Kafića, "folkoteka", "cajki" i alkohola je u izobilju, ali nema omladinskih domova. Završavaju škole, nema posla, ali ima droge.

Treba li se, uopće, čuditi tome ako znamo da o njihovim sudbinama odlučuje oko 40% političara sa srednjom ili nižom stručnom spremom?

Smatramo da mladim ljudima treba:

- vratiti nadu u pozitivne vrijednosti,
- stvoriti im uvjete za bavljenje sportom, kulturom, umjetnošću,
- poticati rad omladinskih udruga,
- omogućiti im sudjelovanje u procesu donošenja odluka,
- dati priliku mladim školovanim ljudima da svoje ideje sprovode u djelo,
- omogućiti im dodatnu edukaciju...

Jednom riječju, snagu, polet i energiju mladih ljudi, u kombinaciji sa znanjem i iskustvom starijih staviti u funkciju stvaranja novih vrijednosti na dobrobit cijelog društva.

15. KULTURA I UMJETNOST

Posavska stranka će se zalagati za takvu kulturnu politiku koja će osigurati duhovnu obnovu i poticati, prije svega, reafirmaciju i njegovanje bogatstva kulturne tradicije Bosanske Posavine. Pritom želimo, poštujući i podjednako valorizirajući sve kulturne specifičnosti, založiti se i za slobodno međusobno povezivanje kultura te promicanje svega onoga što je zajedničko u kulturnom i povijesnom nasljeđu naroda Bosanske Posavine.

Pored potpore udrugama i društvima koja njeguju kulturnu tradiciju (a čije djelovanje se ne smije svesti na dvije-tri manifestacije u godini dana) smatramo da veliku pažnju treba obratiti i na sve druge oblike kulturnog i umjetničkog djelovanja (glazba, film, kazalište...)

Sramotno je da pojedine kulturne udruge i nadareni pojedinci koji postižu izuzetne uspjehe (čak i na međunarodnom planu) imaju vrlo slabu ili nikakvu potporu od nadležnih institucija. Uspjesi koje postižu promocija su cijele Posavine, a plod, prije svega, njihove osobne upornosti i odricanja.

Smatramo da je kultura, nezasluženo, ostavljena "na repu" i snažno ćemo se zauzimati za promjenu takvoga stanja jer smatramo da jedno zdravo, humano i solidarnošću prožeto društvo ne može biti uspješno niti prosperitetno ako njegov ekonomski napredak ne prate i kulturni i duhovni razvitak.

Zbog toga smatramo da je neophodno pokrenuti aktivnosti ka oživljavanju i aktivnijem djelovanju svih kulturnih institucija i što masovnijem (direktnom ili indirektnom) uključenju građana u njihov rad.

U tom smislu potrebno je:

- poticati djelovanje kulturno-umjetničkih društava, s posebnim naglaskom na uključivanje mladih u njihov rad,
- dati punu potporu oformljivanju ili oživljavanju rada glazbenih škola,
- omogućiti uvjete za rad kazališnih i drugih kulturno umjetničkih udruga te sukladno njihovim rezultatima osigurati im potporu u njihovim aktivnostima,
- modernizirati i "vratiti u život" kino-dvorane,
- modernizirati i prilagoditi rad knjižnica građanima i njihovim potrebama,

- učiniti sve na održanju manifestacije "Dani hrvatskog filma" u Orašju s tendencijom obogaćivanja programa propratnim sadržajima (škola glume, filmske radionice i sl...)
- pružiti punu potporu posebno nadarenim pojedincima i ne dozvoliti da njihove kreativne mogućnosti i umjetnički dosezi budu limitirani njihovim materijalnim mogućnostima.

16. RAD I SOCIJALNA POLITIKA

Siromaštvo je trajan problem i pojave nedostatnosti sredstava za život nisu strane i na globalnoj razini. Globalni recesijski tokovi nisu zaobišli niti našu zemlju. Aktualna vlast je, svojim indolentnim ponašanjem i brigom o samima sebi, veći broj stanovnika naše države dovela ispod praga granice siromaštva. Bosanskohercegovačko društvo je u socijalnom smislu duboko podijeljeno. Nestao je nekadašnji „srednji sloj“ koji je dominirao u društvu, ali su zato mnogi građani ove zemlje prešli u kategoriju siromašnih dok je samo jedan manji sloj društva „imao privilegiju“ da se enormno obogati. Nepravedna raspodjela društvenog dohotka i polarizacija građana na bogate i siromašne uvjetovana je politikom vladajućih stranaka.

Pravila koja važe za državu BiH na istovjetan način preslikana su i na našu županiju. S tim da se za Županiju Posavsku može reći kako prednjači u negativnim primjerima koji ukazuju na loš i nekvalitetan rad Vlade ŽP, posebice kada su u pitanju politike iz domena rada i socijalne politike. Statistički pokazatelji potvrđuju sliku koja odražava opću besparicu i vrlo nizak životni standard za široki sloj građanstva.

Posavina je oduvijek bila poznata kao regija bogatih (uvjetno rečeno) i dobrostojećih ljudi gdje je siromaštvo zatrto još prije pola stoljeća. Veliki broj Posavaca zaposlenih u razvijenim zemljama Zapada svakako je pridonio takvom stanju. Nažalost, oslonac na tu vrstu dobiti nije dostatan da bi zajednica u cijelosti uživala dostojanstvenu razinu životnog standarda. Bilo je potrebno radnom stanovništvu Županije Posavske osigurati i druge izvore egzistencije kako bi ljestvica životnog standarda nadvisila onu koja označava prag siromaštva. No, Vlada Županije Posavske nije pokazala da je dorasla izazovu i vremenu u kojem obnaša vlast te je građane koje predstavlja dovela na ivicu ruba egzistencije. Jedino zaposlenici u državnim poduzećima i inim društvenim institucijama imaju kakve takve uvjete za život i kod njih se siromaštvo manje osjeti. Broj nezaposlenih je nadmašio broj zaposlenih u ŽP što samo po sebi govori kakva je politika vođena. Sukladno toj politici socijalna slika naših građana pala je na najniže grane.

U borbu protiv siromaštva treba uključiti sve resurse u Županiji Posavskoj jer je to najvažnija životna kategorija kojoj treba dati bezrezervnu potporu. Suzbijanje

siromaštva implicira zadovoljavanje osnovnih čovjekovih potreba, u koje ulaze prehrana, zdravlje, obrazovanje, zaposlenje, stanovanje i sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu. Posavska stranka svoj socijalni program bazira na europskim principima a sukladno zaključku Generalne skupštini UN koja je proglasila iskorjenjivanje siromaštva. Osim toga, samit u Kopenhagenu insistira na ostvarenju “društva za sve”, u kojem će pojedinci imati prava i obveze i gdje će biti dokinuta marginalizacija i socijalna isključenost pojedinih skupina.

Sigurno da su ratne godine doprinijele osiromašenju društva, ali 15 poratnih godina moralo je revitalizirati veće slojeve društva što se u Županiji Posavskoj nije dogodilo. Postojeća vlast ne može biti abolirana od odgovornosti jer je glavni krivac za neoživljavanje gospodarstva i nije ništa učinila da osposobi devastiranu proizvodnju. Naprotiv, svjesno ili svojim neznanjem uništiti su veliki broj značajnih poduzeće u Županiji Posavskoj koja su zapošljavala veliki broj radnika. Privatizacija koja je provedena uz pasku Agencije za privatizaciju ŽP kao da je imala za cilj uništiti sve vrijedno u ŽP kako bi potakla osiromašenje stanovnika Županije Posavske i time potakla njihovo iseljavanje iz naše županije. Ostaje nam samo da se zapitamo u čijem interesu je tolika „briga“ županijske vlasti za ovo malo Posavine koje još imamo.

S obzirom da je siromaštvo višedimenzionalni problem, borba protiv njega ne može biti ograničena samo na sustav socijalne pomoći koji je u našoj županiji više nego očit. Zato osim socijalne pomoći kao kategorije za ublažavanje siromaštva naša županija mora uključiti i područja kao što su: radno zakonodavstvo i politika plaća, politika zapošljavanja i zaštita od nezaposlenosti, porezna politika, mirovinski sustav, zdravstvena zaštita, stanovanje, obrazovanje, obiteljska politika, socijalna skrb i pomoć, skrb o izbjeglicama i povratnicima te civilno društvo. Dakako da su neke od ovih kategorija prvenstveno zadaća koja se planira i s kojim se rukovodi na državnoj razini, vlast u županiji posavskoj se ne može ignorantski ponašati prema tim kategorijama i tvrditi da s nekim od tih kategorija nemaju dodirnih točaka.

16.1. Politika plaća i radno zakonodavstvo

Županija Posavska, kao i većina drugih županija, susreće se sa specifičnim problemom neisplate plaća zaposlenima, a pogotovo su problem visine plaća koje su najniže na državnoj razini. Prema Zakonu o radu plaća se isplaćuje nakon obavljenog rada. Ova se zakonska odredba nažalost ne primjenjuje na veliki broj radnika koji nakon obavljenog posla ne dobivaju plaću na vrijeme ili je ne dobivaju uopće.

Posavska stranka u svom programu ima viziju rješavanja ovog problema koja se sastoji u promjeni pojedinih odredbi postojećeg zakona i njegovoj dopuni koja bi regulirala primarnu obvezu izmirenja troška plaća svim poslodavcima, a kao posebna socijalna kategorija bio bi propisan minimum cijene rada koji bi vrijedio na cijelom području Županije Posavske, a odnosio bi se i na privatni i na društveni sektor. Mi iz Posavske stranke držimo da minimalna neto plaća radnika, bez obzira na gospodarsku granu i vrst djelatnosti, ne smije biti ispod 500 KM. Nemali slučajevi koji idu ispod tog iznosa jesu čisto izrabljivanje radne snage i podanički odnos ravan feudalnom na koji vlast ŽP danas ne suosjeća niti si smatraju tu poraznu činjenicu relevantnom.

Zbog visoke stope nezaposlenosti i time prouzročenog nerazmjera ponude i potražnje na tržištu rada pokazalo se neophodnim zakonom propisati zaštitu minimalnih prava radnika.

16.2. Politika zapošljavanja i zaštita od nezaposlenosti

S obzirom na razinu nezaposlenosti i rast broja nezaposlenih među siromašnima, od iznimne važnosti za borbu protiv siromaštva je područje politike zapošljavanja i zaštite od nezaposlenosti. Poznato je da smo sve ovo vrijeme imali zapošljavanja uglavnom u općinskim i županijskoj administraciji. Da su prioritete imali samo politički podobni kadrovi, a da su neka uposlenja uvjetovana učlanjenjem u vladajuće stranke. U predizborno vrijeme prividno je zapošljavao veći broj osoba čime se davala lažna slika o namjeri stvarnog uposlenja. Gomilana je neproduktivna

administracija koja je imala svrhu na izborima osigurati dovoljan broj glasova kako bi vladajuće stranka i dalje ostajale na vlasti. Pogubnost takve politike osjetit će generacije koje dolaze, ali i sami novouposlenici kada budu neminovno proglašeni kao tehnološki višak.

Vlada ŽP mora stvoriti uvjete koji će omogućiti zdravo zaposlenje brojnog neuposlenog radnog stanovništva naše županije koje će tržište rada naći revitalizacijom gospodarstva i u općem gospodarskom oporavku.

U svom programu povećanja zapošljavanja Posavska stranka ističe: sufinanciranje zapošljavanja mladih osoba bez radnog iskustva; sufinanciranje zapošljavanja uvođenjem u posao, odnosno osposobljavanjem; sufinanciranje stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije i dokvalifikacije te zapošljavanje putem javnih radova. Kad je riječ o zaštiti od nezaposlenosti, novčana je naknada najznačajnije i najučestalije pravo koje se koristi za vrijeme nezaposlenosti (u ostala prava ulaze pravo na novčanu pomoć, pravo na naknadu troškova tijekom obrazovanja, pravo na jednokratnu novčanu pomoć, pravo na naknadu putnih i selidbenih troškova, pravo na mirovinsko osiguranje). Novčana naknada igra važnu ulogu i sa stajališta siromaštva jer veliki dio tih sredstava odlazi upravo pojedincima s niskim prihodima.

16.3. Porezna politika

Kada je u pitanju porezna politika koju Vlada ŽP treba provoditi Posavska stranka se drži temeljnog principa realizacije socijalnih ciljeva koji podrazumijeva izuzeće od poreznih obveza i ublažavanje poreznih nameta. Od poreza se izuzimaju različiti oblici socijalnih transfera ovisno ili neovisno o ukupnom dohotku pojedinca.

Ublažavanje poreznih obveza postiže se kroz veću progresivnost poreznog sustava, tj. da se manji dohoci oporezuju manjim poreznim stopama i obrnuto.

Posavska stranka ima namjeru reorganizirati kompletan porezni sustav⁴ u našoj Županiji. Maksimalno će iskorijeniti stranačku podobnost i korupciju koji su rak rana i

---

⁴ Iz nadležnosti lokalne uprave i samouprave

ovog sustava u našoj županiji. Spriječiti ćemo sivu ekonomiju, a posebno tzv. tajkune koji su pod zaštitom stranaka na vlasti utajili znatne količine poreza uz nezakonito poslovanje koje je često bilo prožeto sukobom interesa. Osim toga isti su se na tržištu ponašali monopolistički jer su imali uporišta u poreznoj upravi kao i u drugim institucijama Vlade ŽP dok su isti konkurenciju koja nije bili pod stranačkom skrbi beskompromisno uništavali ciljanim inspekcijama i nelojalnim privilegiranim olakšicama koje su bile rezervirane samo za stranačke poslušnike.

16.4. Mirovinski sustav

Mirovinski sustav je dakako u nadležnosti Federacije BiH i županijska administracija nema posebnih ingerencija u toj oblasti, ali se svakako može odrediti prema tom problemu. Očita nepravda nanescena uposlenicima iz radnog odnosa koji su svoju mirovinu stekli još prije rata svakako treba ako ne u potpunosti ispraviti onda je makar djelimice ublažiti. I za kozmetičke promjene nužna je mirovinska reforma. Posavska stranka ima namjeru sudjelovati u toj reformi svojim konstruktivnim prijedlozima koji za cilj imaju balansiranje raspodjele sredstva iz PIO/MIO fonda. Kupujući socijalni mir stranke koje u BiH vladaju već 20-tak godina umirovile su brojne osobe, pretežito iz sustava obrane, koje su kroz privilegirane i nazovi privilegirane mirovine opteretile ionako labav mirovinski sustav.

Držimo da takvom udaru nisu pridonijeli oni umirovljeni pripadnici Ministarstva obrane i razvojačeni branitelji koji su to po raznim kriterijima i zaslužili. Nestabilnosti čitavog sustava pridonijeli se lažni umirovljenici tj. osobe koje su krivotvorenom dokumentacijom stekli prava na povlaštene mirovine. Većina njih je prešutno dobila zeleno svjetlo od stranačkih tutora koji umjesto da sprečavaju kriminalne radnje još ih i potiču. Pa čak i da vlast nije imala umiješane prste u te nezakonite radnje ne može izbjeći odgovornost jer je bila dužna striktno provoditi zakone i kontrolirati provedbu tih zakona.

Sređivanjem i pročišćavanjem stanja u PIO/MIO steći će se uvjeti za povećanjem mirovinske osnovice, pogotovo onima sa najnižim primanjima čime će se u znatnoj mjeri utjecati na povećanje najniže i zajamčene mirovine što će u konačnici smanjiti

siromaštvo u zemlji jer su baš te kategorije stanovništva i najugroženije. No, sve su ovo mjere koje mogu samo privremeno ublažiti negativnosti koje imamo kao produkt ovakve mirovinske politike. Tek značajna i korjenita mirovinska reforma može polučiti značajnije rezultate koji će raspodjelu sredstava iz mirovinskog fonda učiniti pravednijom.

16.5. Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita je sigurno najvažnija socijalna kategorija pored koje ne smije biti drugih prioriteta. Nažalost i po pitanju zdravstva najsiromašniji slojevi društva ponovo bivaju pogođeni najviše. Politika koja je vođena i koja se nažalost dan danas vodi stvorila je nakaradni sustav zdravstvene zaštite. U najgrubljoj definiciji on glasi. „Ako imaš novca plati i liječi se, a ako nemaš, umri“.

Mora se priznati surovo i nehumano, ali istinito. Treba odmah naglasiti da se u prvom redu misli na primarnu zdravstvenu zaštitu. Reguliranje primarne zdravstvene zaštite u tri općine Posavske županije nije jednolično i svi građani naše županije nemaju jednak tretman kada je u pitanju taj vid socijalne skrbi. Posavska stranka predlaže reformu primarne zdravstvene zaštite na području Županije Posavske. Glavna značajka te reformi podrazumijevala bi objedinjavanje sva tri doma zdravlja (iz tri posavske općine) u jedan krovni dom zdravlja koji bi u administrativnom dijelu pokrивao cijelu županiju. Ambulante domova zdravlja sa pratećim službama bi i dalje ostale u funkciji na postojećim lokacijama. Dakle samo bi se išlo u smanjenje administracije i olakšanje pacijentima da jednostavnije i s manje birokratskih prepreka konzumiraju taj vid zdravstvene zaštite.

S druge strane, bolnička liječenja i specijalistički pregledi moraju biti u službi građana. U samim bolničkim ustanovama i specijalističkim ordinacijama mora se stvoriti svijest da je pacijent na prvom mjestu i da te ustanove postoje zbog njih, a ne zbog osoblja. Neprihvatljiva je praksa koja način izdavanja uputnica za liječenje u drugim ustanovama (izvan naše županije), potiče građane na koruptivne mjere.

Primarna zadaća Vlade ŽP mora biti rješavanje pitanja liječenja naših građana izvan naše županije, posebice u Republici Hrvatskoj. Nije tajna da „naša“ Vlada nije u stanju podmiriti svoje obveze koje nastaju takvim liječenjem naših pacijenata. Praksa je pokazala da se taj problem provlači godinama i da se postojeće „bezizlazno“ stanje produbljuje, a rješenju istog se ne nazire kraj. Posavska stranka se obavezuje da će ovaj primarni problem podići na najvišu razinu kako bi ovu krucijalnu oblast riješila u korist svojih građana.

Liječnički kadar u Županijskoj bolnici u Orašju svakako mora biti upotpunjen kako bi ta jedina bolnička ustanova u našoj Županiji dostigla zavidnu razinu medicinske usluge kakvu naši građani zaslužuju. Svjesni smo da „podebljanje“ kadra zahtjeva i dodatna ulaganja, no nad zdravstvenom zaštitom ne smije biti prioriteta. U cilju rješavanja te problematike Vlada ŽP se mora obvezati da će u dogledno vrijeme izgraditi jedan broj stambenih jedinica koji bi pod povoljnim uvjetima, potpomognutim od strane Vlade ŽP, bio namijenjen medicinskom osoblju. Prvenstveno stručnom i deficitarnom kadru s kojim naš bolnički centar oskudijeva.

Nadalje, kao veliki propust Ministarstva zdravstva u Vladi ŽP vidimo neorganiziran i neusklađen rad ljekarni na području svih općina u ŽP. Naime, poslije 21 sat, a u većini slučajeva i poslije 20 sati naši pacijenti nigdje na području ŽP ne mogu kupiti niti jedan lijek. Ne mogu jer poslije tog vremena ne radi niti jedna od nemalog broja ljekarni. Bez obzira što je većina njih u privatnom vlasništvu, držimo da je nedopustivo što u noćnim satima, ali i u vrijeme blagdana i praznika niti jedna od ljekarni nije u stanju dežurstva. Ako smo prije 50 godina imali po jednu ljekarnu i ako su one tada bile na usluzi građanima 24 sata na dan i 7 dana u tjednu, onda ne vidimo zašto se danas ne može postići suglasje da i mi na području Odžaka i Orašja imamo po jednu dežurnu ljekarnu, kako je uostalom i praksa u svim civiliziranim gradovima današnjice. Stoga će Posavska stranka inicirati obvezno uvođenje dežurstva ljekarnama jer je nedopustivo da građani Županije Posavske danas nemaju 24-satnu mogućnost kupovine lijekova.

Posebnu problematiku kada je u pitanju zdravstvena zaštita, na koju su naši građani s pravom osjetljivi i ispravno negoduju, je esencijalna lista lijekova koja je propisana od strane nadležnog ministarstva za područje naše županije. Ponovo su time

pogođeni najsiromašniji slojevi našeg društva. Naime Posavska županija ima najkraću listu lijekova koji se izdaju na liječnički recept. Ako esencijalnu list koja vrijedi za našu županiju usporedimo sa listama iz svih drugih županija u Federaciji BiH onda tek uviđamo koliko Vlada ŽP drži do ove osjetljive kategorije i koliko je svojim lošim radom osiromašila prvo županijski proračun, pa onda i džep građana.

Po službenim pokazateljima (službene web stranice Zavoda za javno zdravstvo ŽP) u ŽP na esencijalnoj listi nalaze se **140** vrste lijekova koji su po kategorizaciji (tzv. „B“ lista, dok je „A“ lista ukinuta) naplaćuju u iznosu od 50% cijene lijeka. Za usporedbu Zapadnohercegovačka županija na svojoj esencijalnoj listi ima **724** vrste lijekova (izvor: Zavod za javno zdravstvo Zapadnohercegovačke županije).

Donekle bi građani lakše podnijeli ovu neprimjerenu štedljivost Vlade ŽP da je ta esencijalna lista lijekova transparentna tj, da građani znaju što mogu dobiti na recept. Teoretski do te informacije mogu doći, ali u praksi se često dešava da građani u ljekarnama kupuju i one lijekove koji se mogu dobiti na recept. Je li u pitanju neinformiranost ili needuciranost građana ili je po srijedi još jedan propust sustava zdravstvene zaštite teško je bez opsežnih provjera znati, ali se zna da imamo apsurdne situacije u kojima se građanima nudi rog za svijeću.

Posavska stranka se neće libiti potaknuti korjenite reforme u sustavu zdravstva u Županiji Posavskoj, a sve u cilju podizanja usluge zdravstvene zaštite njenih građana na potrebitu višu razinu. Jer smatramo da zdravstvena zaštita nema alternativu i da se po pitanju iste ne mogu praviti kompromisi.

16.6. Obiteljska (i populacijska) politika

Demografska kriza svjetskih razmjera, poglavito bogatog Zapada nije zaobišla niti nas. Osim ratnih žrtava tzv. „bijela kuga“ hara i Posavinom. Populacijska politika, koje prije bi se reklo da je nema, nego što je pogrešno vođena, svakako ne služi na čast vladajućoj oligarhiji u našoj županiji. Broj umrlih iz godine u godinu nadmašuje broj novorođenčadi. Depopulacijski procesi su jedno od najvećih mogućih zala koje su mogle zahvatiti naše društvo. Vlada mora iznaći sredstva i motivirati mlade obitelji na

zaustavljanju tih negativnih procesa. Danas su troškovi podizanja novorođenčadi uistinu veliki i mnoge poglavito brojne osiromašene obitelji nemaju opravdano hrabrosti radati više od jednog ili dva djeteta. Nije li i ta politika još jedan od pokazatelje odnosa „stožerne“ vlasti prema Posavini i posavskom narodu. Kao da vrijedi pravilo: što nas manje ima, u tom bolje.

Posavska stranka će sigurno konkretnije prići tom problemu i pokušat će na sve načine zaustaviti depopulacijske procese koji će ako se nastave biti ozbiljan problem opstojnosti i samoodrživosti naše županije, ali i općina kao takvih bez obzira u kakvoj se administrativnoj jedinici nalazile.

S aspekta ublažavanja siromaštva, značajni instrumenti obiteljske politike jesu porodiljne naknade i dopusti, te dječji doplatci. Federalnim zakonom iz nadležnosti porodiljinih prava je propisano da porodiljne naknade reguliraju i isplaćuju županije na temelju svojih zakona. Međutim, naša županija nikada nije donijela pozitivan zakon koji regulira prava porodilja.

U nedostatku pozitivnih propisa Vlada Županije Posavske iz jednog propusta ulazi u drugi tako što svojim mjerama diskriminira određene kategorije porodilja. Tako uposlenice u županijskoj i općinskim administracijama po odlasku na porodiljsko bolovanje nezakonito primaju naknadu u iznosu cijele plaće kao da i dalje rade. Za razliku od te populacije zaposlenice u privatnom sektoru ne ostvaruju nikakva prava po tom osnovu. Naime, poslije zakonskih 42 dana porodiljinog bolovanja, čiji trošak ide na račun poslodavca, porodilje ostaju bez ikakve naknade, jer ima nadležno zdravstveno osiguranje ne isplaćuje nikakve naknade, što se kosi sa važećim zakonom. Posavska stranka će svakako regulirati ovu oblast i ispraviti očito diskriminiranje ove ženske populacije.

Posebno su značajni doplatci za djecu. Demografska kriza u kojoj se nalaze gotovo sve europske zemlje utjecala je na trend univerzalizacije dječjeg doplatka, što znači da se dodjeljuje svoj djeci. Istom politikom se vodi i Posavska stranka jer smatramo da nema kvalitetne obiteljske politike bez ove kategorije. Čak i nevelika sredstva brojnijoj obitelji sa više malodobne djece može predstavljati veliku olakšicu što u konačnici izravno producira smanjenje populacijskog siromaštva.

16.7. Stanovanje

Socijalno značenje stana proizlazi iz činjenice da je stan primarna čovjekova potreba, da je bez stana nemoguće zamisliti život čovjeka i obitelji, kao i od toga da je stan nezamjenjiv, pa bi ga stoga svatko morao imati. Zbog toga socijalno značenje stana i stanovanja uvjetuje razne državne i društvene pomoći i potpore, prisutne u gotovo cijelom svijetu, bez obzira na razinu razvijenosti pojedine zemlje. Stambene potrebe ne podmiruju se isključivo po tržišnim principima ponude i potražnje.

U rješavanju stambenih problema materijalno lošijih slojeva stanovništva ne možemo zaobići značaj socijalnog stanovanja, koje podrazumijeva intervenciju države (županije) u pogledu sufinanciranja o poticanja takve stanogradnje.

I u ovoj oblasti ne postoje nikakve zakonske regulative što naše društvo svrstava u beskrupulozna društva koja ne mare za građane bez krova nad glavom.

Činjenica je da veći broj građana naše županije živi u seoskim obiteljskim objektima gdje je ponuda stambenih objekata dostatna. Ali bez obzira na tu činjenicu mi u našoj županiji i te kako imamo kategorije stanovništva kojima je pomoć pri rješavanju stambenog prostora i te kako potrebna tako da se Posavska stranka neće oglušiti niti od ovu mjeru socijalne politike.

Stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih kategorija stanovništva dio je programa socijalne skrbi koji se odnose na stambeno zbrinjavanje specifično ranjivih skupina: invalida, prognanika i dr. U većini razvijenih zemalja doneseni su posebni propisi kojima se reguliraju ovi problemi. Na stambenom zbrinjavanju ovih skupina naročito insistira Europska socijalna povelja Vijeća Europe. U okviru ovih programa posebna se pažnja posvećuje zbrinjavanju beskućnika. Treba kazati da se kod nas relativno malo radi na ovim programima, a prepreka tome uz nedostatak sredstava je i nevoljnost vlasti da učini više kada je u pitanju ova socijalna problematika.

16.8. Obrazovanje

Kvalitetno obrazovanje najbolje je sredstvo prevencije siromaštva i najefikasniji način bijega iz siromaštva. Pojedinci bez obrazovanja češće postaju siromašni, a djeca iz siromašnih obitelji rjeđe stječu više stupnjeve obrazovanja. Djeca siromašnih roditelja imaju manje šansi razviti jezik, socijalne vještine i “naviku učenja”, koja je ključna za akademski uspjeh. Osim toga, postoji korelacija između školske spreme i nezaposlenosti, što upućuje na imperativ permanentnog obrazovanja u uvjetima tržišnog gospodarstva i brzih promjena u kvalifikacijskoj strukturi radne snage. Mnogi su pojedinci prisiljeni osposobljavati se za nova zanimanja kako bi izašli iz statusa nezaposlenih.

Velik postotak stanovništva naše županije ima samo osnovno obrazovanje ili manje od toga. S druge strane broj visokoobrazovanih, unatoč velikom povećanju istih, nije niti blizu zapadnoeuropskog prosjeka što nam govori da u tom pogledu treba nastaviti s praksom i programom visokog obrazovanja koji se već provodi u našoj županiji, ali da svakako treba razinu kvalitete izobrazbe podići na višu razinu.

S obzirom da su politički i društveni tokovi stvorili značajne klasne razlike među stanovništvom naše županije, smatramo da svaka vlast u Županiji Posavskoj mora voditi računa o siromašnim građanima koji zbog nedostatka novca ne mogu nastaviti školovanje na visokoškolskim ustanovama. Siromašne i sve druge kategorije koje su obuhvaćene raznim zakonima treba podupirati na adekvatan način kako bi i te društvene kategorije lakše prevladale socijalno netolerantno klasno društvo.

Osim toga, važno je spomenuti i dodjelu županijskih stipendija i pripomoći studentima dodiplomskih i poslijediplomskih studija. S tim da se mora voditi računa da se kod dodjele studentskih stipendija strogo pazi na zakonske odredbe, a ne da se mimo propisa stipendiraju oni koji svoje pravo na stipendiju grade isključivo na političkoj podobnosti i rodbinskim vezama.

16.9. Socijalna skrb i pomoć

Nažalost naša županija obiluje s onima kojima je potrebna socijalna skrb i pomoć. Uz svoje manjkavosti zakonska regulativa ima jasne pokazatelje kome i kako treba pomoći. Nažalost, vjerujemo zbog manjka financijskih sredstava, ta pomoć nije dostatna i njome nisu pokrivenne sve socijalno ugrožene kategorije. Možda jedan od problema posavskog čovjeka je i njegov ponos koji mu ne dopušta da u plodnoj i bogatoj Posavini bude gladan. Sramota ga javno obznaniti da ima potrebu za socijalnom pomoći jer takvo što nije u tradiciji ovdašnjeg stanovništva, barem ne već duži niz godina. Loše gospodarsko stanje, ekonomska kriza i sveopća besparica sigurno su pridonijele povećanju siromašnih slojeva društva. Ali zbog već rečenog točan broj onih koji trebaju tu pomoć se ne zna i službenim evidencijama ne treba nikako vjerovati jer se one uglavnom zasnivaju na onim zahtjevima građana koji izravno pokucaju na vrati socijalnih službi u općinama. A takvih je sigurno znatno manje nego što ih u stvarnosti ima. O ovom problemu treba više pokazati tolerancije i osiromašeno društvo ili najugroženije kategorije treba na odgovarajući način pomoći kako bi i same lakše prevladale postojeće krizno razdoblje.

16.10. Zaštita osoba s invaliditetom

Sustav socijalne skrbi sadržava niz prava namijenjenih osobama s invaliditetom i općenito osobama s posebnim potrebama. Ta prava uključuju: doplatak za pomoć i njegu, pomoć i njega u kući, osobna invalidnina, skrb izvan vlastite obitelji, naknada do zaposlenja.

Podaci o ostvarenoj naknadi do zaposlenja ukazuju na to da osobe s invaliditetom čine skupinu koja teško dolazi do radnog mjesta, to više što većina tih osoba ovo pravo ostvaruje doživotno.

Unatoč tomu što je na razini županije proveden Federalni program zbrinjavanja osoba s invaliditetom mišljenja smo da on nije zadovoljio naša očekivanja. Prvotno je bio obuhvaćen veliki broj, mahom bolesnih starijih osoba, gdje je kasnijom revizijom taj broj značajno reduciran. Sustavom socijalne zaštite osoba s invaliditetom

obuhvaćene su samo osobe sa maksimalnim postotkom invalidnosti (90 i 100 %). Dok su osobe sa 80% pa i 70 % invalidnosti izbačene iz programa zbrinjavanja. Smatramo da je to manjkavost postojećeg zakon i da država tu mora više učiniti kako bi se pomoglo i tim osobama. S druge strane, kako se radi o teškim invalidima koji zbog svojega stanja imaju velike zdravstvene troškove, da su im naknade koje primaju od države male i da ih treba povisiti. Bez obzira što država nema dovoljno novca nekorektno je štedjeti na tim kategorijama dok se drugdje unatoč besparici zna i razbacivati s novcima. Također u svom programu Posavska stranka ima aspiracije poticati izgradnju staračkih domova i domova za nemoćne jer smatra da taj vid socijalne skrbi nije adekvatno praćen, a više je nego potreban brojnim kategorijama stanovništva koje imamo u našoj županiji, a o kojima se i te kako ne vodi dovoljno računa.

16.11. Skrb o izbjeglicama i povratnicima

Vlada županije Posavske nema odgovarajući program kojim bi skrbili izbjeglice i povratnike. Manji broj izbjeglica koji nije izbjegao u druge zemlje i koji ostao na području Županije Posavske predstavlja socijalnu kategoriju koju ova Vlada ne smatra izbjeglicama niti se prema njima tako odnosi. S obzirom na njihovu brojnost takav stav Vlade može se i razumjeti mada ga ne možemo prihvatiti. Ali ono što ne možemo razumjeti i što nikako ne možemo prihvatiti to je odnos vlasti u Županiji Posavskoj prema povratnicima u općine Bosanske Posavine koje su sada u sastavu Republike Srpske.

Točno je da o njima treba skrbiti Vlada RS-a. Međutim, maćehinski odnos vlasti u Republici Srpskoj prema prognanim povratnicima Hrvatima i Bošnjacima je i očekivan, ali se ne može reći da je za očekivati sramotan odnos „naše“ vlasti prema tim sunarodnjacima. Neprijemljiva briga za bilo koju povratničku obitelj ponovo potvrđuje sumnju u iskvarene namjere službene hrvatske politike u BiH da se iseljeni Hrvati više nikada ne vrate u Posavinu.

Posavska stranka na tom polju pravi ključnu distancu u odnosu na aktualnu vlast jer u temeljnoj ideji i programskoj deklaraciji Posavske stranke stoji da će se ona

zalagati za snažnu potporu povratka prognanih u Bosansku Posavinu. Posavska stranka nije utemeljena radi tri općine koje su sada u sastavu Županije Posavske, te naša briga i interes za cjelokupnim prostorom Bosanske Posavine nama predstavlja težišnu zadaću i osnovna je ideja oko koje se kreće kompletna politička doktrina Posavske stranke.

17. SPORT

Sport kao veoma važna društven aktivnost svakako je nezaobilazna i u našem programu. Rado ćemo prihvatiti činjenicu da je Bosanska Posavina rasadnik sportskih talenata pa čak i da na prostoru znatno manje Županije Posavske imamo veliki broj kvalitetnih i priznatih sportskih imena. Dakle sport nije ono zbog čega bi se mogli stidjeti u Posavini.

Međutim, unatoč tomu i sport ima svoje probleme i nedostatke kojima Posavska stranka prilazi krajnje ozbiljno iz bez predrasuda. Činjenica je da mi u Posavini nemamo veliki širinu bar kada su u pitanju sportske discipline. Svakako da prednjači najpopularniji sport na svijetu, nogomet i uz njega grijeh bi bio ne uvrstiti i odbojku. Osim ta dva daleko najpopularnija sporta u Posavini postoje i druge sportske udruge koje sa manje ili više uspjeha tu i tamo ukažu na svoje postojanje.

No prije dalje analize i naših programskih ciljeva važno je napomenuti da sport u ovoj bosanskohercegovačkoj političkoj zbilji nije naišao na plodno tlo. Politička previranja daleko su ispred i drugih važnijih stvari, a kamo li da nisu ispred sporta. Sukladno tome mi danas imamo zastarjeli i krajnje neučinkovit zakon o sportu koji je sam po sebi kamen spoticanja cjelokupnog sporta umjesto da je poluga koja će afirmirati njegov razvoj.

Sve dok je ovakav zakon na snazi mi u BiH ne možemo govoriti o razvoju sporta jer je on ovim zakonom na infuzijskim iglama i kao takav nema nikakvu perspektivu.

Svi sportski uspjesi su kratkog daha, inspiracija ili darovitost pojedinca ili plod ekstremnog entuzijazma i predanosti nekoj sportskoj disciplini.

Zbog toga Posavska stranka se zalaže za žurnu izmjenu Zakona o sportu s kojim bi sport konačno dobio novi vjetar u jedra i bio tamo gdje i zaslužuje.

U takvim zakonskim okvirima djeluju sportski radnici i u našoj županiji. Tamo gdje se umiješa politika stvore se nekakvi uvjeti i kratkotrajno se uspije. Dok tamo gdje politike nema uglavnom nema niti sporta.

Svakako da je najvažnije spomenuti nogometni klub iz Orašja (HNK Orašje) koji je čista personifikacija umiješanosti politike u sport i zoran primjer kako ne treba raditi

na štetu svojega naroda. Orašje kao i cijela Županija Posavska su si uzeli preveliki zalogaj u usta. Forsiranje Premijer ligaš od strane političkog establišmenta je krupna stvar i za gradove kao što su Tuzla, Banja Luka, Zenica i mnogi drugi. Njihovo gospodarstvo jedva da može pratiti potrebe njihovih klubova što u usporedbi sa Orašjem naš klub stavlja u zaista smiješnu poziciju. No unatoč toj nerealnosti političke garniture iz Orašja su uporno gurale ideju o nogometnom klubu iz Orašja kao veličinu koja ima mjestu uz rame s najvećima.

Takva promašena politika i hirovi političkih moćnika zbog „vreće bez dna“ su osiromašili oraško gospodarstvo za nekoliko milijuna maraka koji su potrošeni na taj nogometni klub od kako je utemeljen pa do ispadanja iz elitnog ranga natjecanja. Osim toga, grčevito financiranje, za Orašje tako velikog projekta uvjetovalo je zatiranje svakog drugog sporta na području općine Orašje pa i Županije Posavske.

Posavska stranka nije protiv HNK Orašje i drago nam je da imamo jak nogometni klub, ali smatramo da on svoju poziciju mora smjestiti tamo gdje mu i pripada, a ne da iscrpljuje županijsko gospodarstvo jer se ipak radi o velikoj sumi novca koju klub tog ranga mora potrošiti.

Mi ipak preferiramo jeftiniji sport, a hvala Bogu imamo predispozicije za druga rješenja. Odbojka je svakako sport u kojem Županija Posavska treba tražiti svoju afirmaciju na državnoj i federalnoj razini. Odbojkaški sport je atraktivan i u Posavini ima značajan broj pristalica. Posavina kontinuirano ima premijerligaša što samo po sebi govori kakav je posavski potencijal u tom sportu, a što je najvažnije odbojkaški klub je kudikamo jednostavniji za financirati i za jednu natjecateljsku sezonu ima daleko skromniji proračun nego bilo koji nogometni klub u iole jačem rangu natjecanja.

Zato Posavska stranka u svom programu potiče odbojkaški sport kao primarni, gdje bi uz odbojku bilo moguće afirmirati i mnoge druge „sitne“ sportske discipline koje možda otkriju neke nove talente za koje ne znamo da postoje u našem susjedstvu.

Kada se tiče nogometa, svakako da podržavamo svaki nogometni klub, ali definitivno nismo za megalomanske projekte koji zbog svog obima i rastrošnosti ne odgovaraju našim sredinama i samo unazađuju kompletnu društvenu strukturu i stanovništvo Posavine čine još siromašnijim.

18. ZAŠTITA OKOLIŠA

Po pitanju zaštite okoliša, postojeća vladajuća garnitura ne samo da nije učinila dovoljno nego nije učinila ama baš ništa. Županija Posavska ne smije biti ekološki nezaštićena, a svijest građana po istom pitanju mora biti podignuta na višu razinu. No, nužno je stvoriti zakonske preduvjete koji bi bili osnova za ekološki osviještenu Županiju Posavsku. I razvoj turizma mora biti baziran na ponudi koja će imati visoke ekološke standarde.

Pa čak ako turizam i zanemarimo moramo biti samosvjesni da samo ekološki prihvatljiva Županija Posavska, može pružiti uvjete dostojne i primjerene čovjekovu životu, što je dakako najveći interes nas Posavaca.

Brojni primjeri onečišćenja životnog prostora su sramota postojeće vlasti. Rijeka Neteka na općini Odžak i Tolisa na općini Orašje su primjeri ekoloških katastrofa koje su lice i naličje brige vladajuće kaste o životnom okolišu u našoj županiji.

O zaštiti stajalnih voda i vodnog sliva rijeke Save u Posavini čovjek bi se mogao zgražati unedogled jer ne postoje nikakvi projekti kao niti inicijative da se nabrojane ekološke bombe saniraju.

Posavska stranka će problemu zaštite okoliša dati veliki značaj. Sanirat ćemo sve divlje deponije smeća i istražiti izvore onečišćenja naših rijeka te poduzeti odlučne mjere da se s takvom praksom prekine. Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša pri vladi ŽP samo u svom imenu spominje zaštitu okoliša koji je nepoznanica u svim Sektorima tog ministarstva. Posavska stranka će ispraviti taj očit propust sadašnje vlade te će u okviru nadležnog ministarstva ustrojiti Ured zaštite okoliša koji će na primjeren način odgovoriti postojećim izazovima čime će se stvoriti preduvjeti za razvoj ekološki prihvatljive sredine kakva Županija Posavska (Bosanska Posavina) treba i biti.

II. SADRŽAJ

I.	UVOD	2
1.	POLITIČKI OSVRT NA STANJE U ŽUPANIJI POSAVSKOJ	4
2.	BOSNA I HERCEGOVINA - PRAVEDNA I FUNKCIONALNA DRŽAVA	7
3.	POSAVINA – REGIJA U UJEDINJENOJ EUROPI	9
3.1.	Značenje regionalizacije i regionalne razvojne politike	10
3.2.	Značenje procesa decentralizacije	11
3.3.	Razvoj regionalne samouprave	12
4.	STVARANJE POSAVSKOG IDENTITETA	14
5.	DIJASPORA (Povratak svih na svoje?)	15
6.	GOSPODARSTVO	17
7.	POLJOPRIVREDAI.....	22
8.	PRAVOSUĐE I UPRAVA	32
9.	UNUTARNJI POSLOVI	34
10.	ODGOJ I OBRAZOVANJE	36
11.	INFORMATIZACIJA DRUŠTVA	39
12.	BRIGA O BRANITELJSKOJ POPULACIJI	41
13.	TURIZAM	45
14.	MLADI	52
15.	KULTURA I UMJESTNOST	54
16.	RAD I SOCIJALNA POLITIKA	56
16.1.	Politika plaća i radno zakonodavstvo	58
16.2.	Politika zapošljavanja i zaštita od nezaposlenosti	58
16.3.	Porezna politika	59
16.4.	Mirovinski sustav	60
16.5.	Zdravstvena zaštita	61
16.6.	Obiteljska (i populacijska) politika	63
16.7.	Stanovanje	65
16.8.	Obrazovanje	66
16.9.	Socijalna skrb i pomoć	67
16.10.	Zaštita osoba s invaliditetom	67
16.11.	Skrb o izbjeglicama i povratnicima	68
17.	SPORT	70
18.	ZAŠTITA OKOLIŠA	72
II.	Sadržaj	73
III.	Autori	74

III. Autori

U izradi ovog programa sudjelovali su:

Ninislav Sušilović, dipl. oecc

Petar Dujmenović, bacc. ing.agr

Goran Martić brig. gen.

Mato Živković prof.

Christian Oršolić, dipl. iur

Đuro Kesić, dipl. polit.